26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7028 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1909 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՍԷՖԷՐ 1327 2 Mars 1909 26me année N. 7028

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

Բաժանորդագրութեան Պայմանները

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قرەكین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ՏԵՒԷ՞

Այսպիսի հարցում մը գուցէ հայհոյութիւն համարուի. բայց եթէ կայ ամէնէն աւելի կարեւոր հարցում մը ներկայիս մէջ, ան ալ սա է. քանի որ Թուրքիոյ քաղաքական կեանքը Սահմանադրութեան վրայ կեցած է այժմ, եթէ ան տապալի, բնական է թէ քաղաքական կեանքն ալ կը փճանայ, այսինքն օսմանեան քաղաքացիներու կեանքը վտանգի ներքեւ կ'իյնայ: Ուստի ամէն քաղաքացիի նոյն իսկ ինքնապահպանութեան պարտքը ու իրաւունքը միանգամայն կը պահանջէ այս կարեւոր հարցը իր ամենօրեայ մտածման, ուշադրութեան և խորհրդածութեան առարկայ ընել և հարցնել թէ պիտի տեւէ՞ Սահմանադրութիւնը, վասն զի վերջին օրերս պարզուած քանի մը երեւոյթներէն տեսնուեցաւ թէ այնքան քիչ արմատ բռնած է անիկա, գէթ ըստ Խորհրդարանին կարծեաց, որ ամենաթեթեւ հովով մը կրնայ եղեր տապալիլ անիկա, նման տունձի մը՝ որ օտար հողի մը մէջ տնկուած ըլլալով ոչ ծիլ արձակած ու ոչ արմատ կազմած է, այլ միմիայն հողի մակերեսին խաւով բռնուած կեցեր է, ընդունակ առաջին հողմի հարուածէն վար գլորելու:

Եթէ Խորհրդարանին ստուարագոյն մեծամասնութիւնը այդ կարծիքը չունենար Սահմանադրութեան տոկունութեանը վրայ, այնքան չէր յուզուեր, չէր տագնապեր երկու Նախարարի փոփոխութեանը վրայ, ու չէր կասկածեր թէ Քեամիլ փաշայի միտքը Խորհրդարանը լուծել և ռէաքսիօն մը առաջ բերել է, մանաւանդ երբ յաջորդ ընտրուած պատերազմական նախարարին (Նազըմ փաշա) անկեղծ սահմանադրականութեան ու համոզուած ազատականութեանը վրայ մանանեխի հատի մը չափ կասկած ու տարակոյս չկար: Ասով հանդերձ Խորհրդարանը այնքան յուզուեցաւ, խռովեցաւ, երկիւղ զգաց. և միայն այն ատեն հանդարտեցաւ, երբ Քեամիլ փաշան, կարծեցեալ դիկտատորը, 80 ամեայ ծերունին, հրաժարեցաւ, ու տեղը եկաւ Հիլմի փաշա, գրեթէ միեւնոյն նախարարներով, ամենադոյզն բացառութեամբ: Ըսել է թէ կարծուած էր որ 80 ամեայ ծերուկ մը, առանց Նախարարները իր հետ ունենալու, պիտի կրնար Սահմանադրութիւնը խափանել. Խե՛ղճ օսմ. Սահմանադրութիւն, որ այդքան դիւրաւ կրնաս տապալիլ եղեր, երկչո՛տ Օսմ. Խորհրդարան, որ այդքան կասկածոտ հաւատք ունիս եղեր Սահմանադրութեան տեւականութեանը վրայ: Եթէ երկրին պաշտօնական ներկայացուցիչ մարմինը այդքան Թերահաւատ գաղափար միայն ունի նոր րէժիմին հաստատութեանը վրայ, քանի որ կը հաւատայ թէ 80 ամեայ ծերուկ նախարարապետ մը կրնայ զայն ջնջել միս մինակ, առանց նախարարութիւնը, նոյն իսկ իր նոր կարգած պատերազմական նախարարը (որուն սահմանադրականութիւնը խնդրոյ տակ չէր բնաւ) իրեն համամիտ ունենալու, ինչպէ՞ս ուրեմն ամէն քաղաքացի անհատ այդ կասկածը, այդ Թերահաւատութիւնը չունենայ անոր տեւականութեանը վրայ, ու մտահոգ չըլլայ և գիշեր ու ցորեկ չմտածէ թէ ո՞ւր պիտի երթայ ասոր վերջը:

Դարձեալ Խորհրդարանը ինքն է որ բոլոր երկրին ու արտասահման աշխարհին առջեւ ցոյց տուաւ թէ Սահմանադրութիւնը կանգուն է ոչ միայն զինուորական տարրին շնորհիւ և այն ալ լոկ Գ. բանակին որսորդ զօրաց շնորհիւ միայն, քանի որ այնքան արտասովոր սարսափ զգաց երբ լսեց թէ Քեամիլ փաշան հրամայեր է անմիջէ երեք վաշտ Սելանիկ ղրկել: Ինչ տեսակ Սահմանադրութիւն է եղեր սա օսմանեան Սահմանադրութիւնը, այնքան ծափահարուած, փառաբանուած, երգուած ու պաշտուած Սահմանադրութիւնը, որ երեք վաշտ որսորդ զօրքի մայրաքաղաքէս հեռացմամբ կրնայ վտանգի ենթարկուիլ եղեր: Այս կը նշանակէ թէ սրտերու, մտքերու, համոզումի և գաղափարի վրայ չէ որ հաստատուած է Օսմ. Սահմանադրութիւնը, այլ զօրաց, մասնաւորաբար որսորդ զօրաց սուիններուն վրայ: Այլապէս՝ Խորհրդարանը այնքան վախ չէր զգար, ռէաքսիօն մը կամ դիկտատորութիւն մը այնքան դիւրին ու կարելի չէր կարծեր, ու բոլոր աշխարհի ինչպէս և գաւառներուն ժողովրդեան յայտնած չէր ըլլար իր ծայրայեղօրէն դիւրազգած կասկածոտութիւնը սահմանադրական ամրութեան և յարատեւութեանը վրայ: Այս ցաւալի յայտնութիւնը անհուն ուրախութիւն կը պատճառէ անոր Թշնամիներուն որոնք քիչ չեն թէ՛ արտասահմանի մէջ և թէ մանաւանդ նոյն իսկ Թուրքիոյ մէջ և որոնք կը քաջալերուին իրենց այն սեւասուեր յոյսին ու ակնկալութեանց մէջ թէ անակնկալ կերպով երեւան եկած Սահմանադրութիւնը պատուաստ կամ արմատ բռնած չըլլալով, կրնայ օր մը նորէն յանկարծ անյայտանալ նոյնքան անակնկալ յեղակարծութեամբ:

Ահա թէ ինչ անաւոր ու վնասագին տպաւորութիւն առաջ եկաւ Խորհրդարանին զգացած այն անսովոր ու անհաւասարակշիռ իրարանցումէն և շփոթութենէն՝ հանդէպ երկու Նախարարի փոփոխութեան և երեք վաշտ որսորդ զօրքերու մայրաքաղաքէս իրենց տեղը վերադարձի պատահականութեան:

Բայց ընթերցողը ինքնին կը հասկնայ թէ մանաւորաբար Քեամիլ փաշայի անկումը առաջ բերող շարժումը քննադատելու համար չէ որ այս պարագաները յիշեցինք, այլ միայն ցուցնելու համար թէ Խորհրդարանին ընթացքը Սահմանադրութեան տակաւին խիստ անհաստատ ու անկայուն բան մը ըլլալը հաստատելու միայն ծառայեց, առանց երբեք նպաստելու զայն ամրացնելու և արմատացնելու: Կառավարական ձեւ մը այնքան աւելի հաստահիմն կ'ըլլայ որքան նուազ կասկած և Թերահաւատութիւն կենայ անոր տեւականութեանը մասին:

Եւ շիտակը ըսելով, ո՛րքան մարդ յոռետես ըլլայ օսմ. Սահմանադրութեան ապագայի մասին, իրաւունք ունի, երբ այդ բաները կը տեսնէ: Բայց աւար յանցանքը նոյն իսկ այն մարմինն է որ իբր թէ շատ աւելի կը գուրգուրայ անոր վրայ. զի այդ մարմինը (կ'ուզէք Խորհրդարան կոչեցէք զինքը, կ'ուզէք Միութեան ու Յառաջդիմութեան Քոմիթէ, քանի որ երկուքը միեւնոյնն են գրեթէ) երկրին մէկ ծայրէն միւսը պաշտօնի ու գործի վրայ ձգած է Սահմանադրութեան ամենաոխերիմ Թշնամիները, ստեղծուած, ձեւուած, եփուած, Թրծուած երեսնամեայ բռնապետութեան կաղապարով ու հնոցովը: Այսինքն գառնուկը գայլին պաշտպանութեանը յանձնուած է, այդ վերջնոյն խոստմանը վրայ թէ այլ եւս մսակերութիւնը Թողուլ և խոտակեր ըլլալ որոշած է: Եթէ գայլին այդ խոստմանը կարելի է հաւատ ընծայել, հնար կ'ըլլայ հաւատալ նաեւ բռնապետութեան արարած, ձեռնասուն և երախտաւորեալ պաշտօնեաներու անկեղծ սահմանադրասիրութեան ու նոր րէժիմը սիրելու պաշտպանելու, և գործադրելու յայտարարութեանը կամ երդմանը: Թող որ շատերն ալ այդպիսի յայտարարութիւն կամ երդում ալ չեն ըրած: Այլ բռնապետութեան ատենէն իրենց յանձնուած պաշտօնները կը շարունակեն անփոփոխ և անայլայլ, իբր թէ տարբեր բան մը տեղի ունեցած չըլլար, զի իրենց ալ տարբեր հրահանգ մը տրուած չէ արդէն. եթէ տրուած ալ ըլլար, կարեւորութիւն չպիտի տային բնաւ, գիտնալով թէ պատասխանատուութեան մը չպիտի ենթարկուին:

Բայց քրքրեցէք աշխարհի բոլոր պատմութիւնները, և ոչ մէկ ազգի, ոչ մէկ յեղափոխութեան մէջ սասանկ բան չպիտի տեսնէք: Այլ ընդհակառակն պիտի տեսնէք թէ իւրաքանչիւր յեղափոխութիւն իր հետ բերած է իր մարդիկը և իշխանութեան ղեկը անոնց յանձնած է վերէն մինչեւ վար, մայրաքաղաքէն մինչեւ գաւառական յետին անկիւնները: Մինչեւ անգամ Միացեալ Նահանգաց մէջ իւրաքանչիւր նախագահական ընտրութեան հետեւանքով կը փոխուին երկրին գրեթէ բոլոր պաշտօնեաները և յաղթուող կուսակցութիւնը տեղը կը ձգէ յաղթող կուսակցութեանը, թէեւ երկու կուսակցութիւններն ալ հանրապետական են և իրենց տարբերութիւնները ձայնի շատ թեթեւ երանգ մը միայն ունին: Ո՞ւր կը մնայ սահմանադրական կառավարութեան մը Թողուլ բռնապետութեան արբանեակները իրենց նախկին պաշտօններուն վրայ: Ֆրանսայի մէջ կրնա՞ք ցոյց տալ միակ միապետական մը որ հանրապետութեան օրով պաշտօն մը ունենայ: Ուրեմն Սահմանադրական Թուրքիոյ մէջ ինչպէս կարելի է իրենց պաշտօններուն և գործերուն վրայ ձգել հակասահմանադրական պաշտօնեաները, քաղաքային կամ զինուորական ասպարէզներուն մէջ և մանաւանդ դատական մարմնոյն մէջ. օրինակ, ի՞նչ խելքով Հիլմի պէյ եղեռնադատ ատեանի նախագահ կրնայ Թողուիլ և կոչում ունենալ դատելու Նէճիպ Դրաղը, որ իր հրամաններովը հարիւրաւոր կեանքեր փճացուցած է առանց իր խղճին անսալու և միմիայն տրուած հրամանին հնազանդելով:

Այսքան հակասութիւն սահմանադրական վարչութեան մը կողմէ դաւաճանութիւն է Սահմանադրութեան դէմ, հաւատք չունենալ է անոր ապագային վրայ, դիտմամբ նենգել է անոր դէմ: Հակառակ ոչ մէկ մեկնութիւն կրնայ տրուիլ ութը ամիսէ ի վեր Սահմանադրութիւնը հռչակուած ըլլալով հանդերձ՝ հակասահմանադրական և յայտնի բռնապետական պաշտօնեաներուն իրենց գործին ու ասպարէզին վրայ պահուելուն, պաշտօնանկ եղած չըլլալուն և ճշմարիտ սահմանադրական անձեր անոնց տեղը չդրուելուն: Անմեկնելի հակասութիւն չէ՞ այս ընթացքը:

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԱԶԳԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ուրբաթ օր Ազգային Ժողովին գացի և նպատակս էր այս օրուան քրոնիկիս նիւթ ընել անկէ կրած տպաւորութիւնս: Սակայն Ազգատախնամին նուագահանդէսը վրայ եկաւ և այժմէութեան տեսակէտով հարկ եղաւ որ առաջնութիւն տամ ասոր:

Ազգային Ժողով և նուագահանդէս, երկուքն ալ աղմուկի խնդիր որոնց վերջինը քիչ մը սուղի կը նստի, ինչպէս կ'ըսէր Ալֆօնս Քար:

Այդ նրբազգած փիլիսոփան, ըսածը ետ պիտի առնէր, եթէ գաղափար ունենար թէ քանի՞ ապրանք կ'ըլլայ կոր մեղի մեր պատուական երեսփոխաններուն հանած աղմուկը:

Հինգշաբթի օրուան ձգելով հաղորդել ձեզի ինչ որ կը մտածեմ ուրբաթ օրերը նիստ ընող մեր ընտրեալ Հայերուն նիստ ու կացին վրայ և հմայաթափութիւնը որ պաշարած է հոգիս Մինաս Չերազի վարած ժողովին ընթացքէն, անմիջապէս կ'անցնիմ կիրակի օրուան նուագահանդէսին, որ ապահովապէս ամէնէն գեղարուեստական ցերեկոյթը եղաւ վերջացող saisonին:

Արուեստի և գութի տօն մը որուն հմայքը վայելեցին երեք ժամ շարունակ Ազգատախնամին համակրողները, ինչ որ կը նշանակէ Բերայի ամբողջ հայ ընտրեալ դասը:

Եուսուֆ Իզզէտտին իշխանին հովանաւորութեան տակ և Բերայի Ազգատախնամ Ընկերութեան կողմէ կազմուած յանձնախումբի մը կողմէ սարքուած այդ նուագահանդէսը արուեստական և բարեսիրական կրկին տեսակէտով կատարեալ յաջողութիւն մը եղաւ և ջերմապէս շնորհաւորելի են ամէն անոնք որոնք դեր մը ունին անոր կազմակերպութեան մէջ:

Հայ, Թուրք և Եւրոպացի տարբեր բաղկացած բազմութիւնը որ կը լեցնէր Իւնիօնի սրահները, ամէնէն սրտապնդող ապացոյցը տուած եղաւ միջազգային ներդաշնակութեան մը որ գրաւական մը կրնայ համարուիլ երկրին ապագայ զարթնումին որուն վրայ այնքան մեծ յոյսեր կը տածենք:

Հանդէսին բարոյական այս հանգամանքը շեշտելէս վերջը, կ'արժէ որ երկու տողով վեր հանեմ ցերեկոյթին արթիսթիք արժանիքը, իբրեւ պարզ հանդիսատես, աւելի հեղինակաւոր գրիչներու ձգելով մանրամասնել քոնսէրին աջակցող արուեստագէտներուն տաղանդը:

Հանդէսը սկսաւ Deutscher Männer-Gesang Verein գերման ընկերութեան կողմէ երգուած համերգով մը որ ոգեւորեց սրահը և ծափերու մէջ վերջացաւ:

Երիտասարդ ջութակահար Պ. Կիւտէնեան որ արդէն անուն մը ունի արուեստի աշխարհին մէջ, անգամ մը եւս լսել տուաւ մեզի իր վարպետ ճպոտին յուռութքը, ջութակի վրայ ածելով Մասնէի, Հիւպէյի և տ'Ամպրօզիօի պէս մեծ վարպետներու կտորները, ինչպէս նաեւ իր հեղինակութիւնը եղող Danse Albanaiseը որ գնահատուեցաւ ընդհանուրին կողմէ:

Ճշմարիտ régal մը եղաւ Օր. Քօրին Տաքէսի դաշնակահարութիւնը որու մէջ ցոյց տուաւ Բարիզի conservatoireի ծառայած աշակերտուհիի մը վարպետութիւնը:

Դաշնակը իր մատուըներուն տակ հլու գործիք մըն էր որու միջոցաւ շնորհալի օրիորդը ըմբոշխնել տուաւ մեզի իր նուագողի գեղեցիկ տաղանդը:

Ոչ նուազ հրապուրիչ virtuose մըն է Օրիորդ Քօրին Թէրճիման պէյ որ մեծ maestriaով և թովիչ ձայնով մը երգեց Լէօ Տէլիպի «Միրթօ»ն և Մասընէի «Էսքլարմօնտ»էն հատուած մը:

Պ. Հէկէ, ծանօթ դաշնակահարը, անհանգստութեան պատճառով բացակայեցաւ և յայտագրին այդ numéroն լրացնելու համար, Օրիորդ Տաքէս, բարեհաճեցաւ կրկին անցնիլ դաշնակին առջեւ և գեղեցիկ կտոր մը զարնել Շօբէնէն:

Պ. Սթանօ, թաւջութակի այդ պատուական վարպետը, սրահը հմայեց իր նուագով և հանդիսականներուն կրկին ծափերէն ստիպեալ՝ յայտագրէն դուրս նուագեց մեզի Gounodի Ave Mariaն:

Հաճելի անակնկալ մը պատճառեց ամէնուս Պ. Ռուպլէի երեւումը, որ իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էր նուագահանդէսին և որ իր պասօի փառաւոր ձայնովը Տօն Քարլօսէն կտոր մը երգեց մեծ յաջողութեամբ:

Մէկ բառով գեղարուեստական ճշմարիտ վայելք մըն էր կիրակի օրուան նուագահանդէսը որուն արդիւնքէն բաւական նպաստ մը գոյացաւ Բերայի աղքատներուն որոնց հոգը ստանձնած է տարիներէ ի վեր Ազգատախնամը և որուն գլուխը կը գտնուին Բերայի լաւագոյն աշխարհին պատկանող Տիկիններ և Օրիորդներ:

Սուլթանը և կայսերազուն իշխաններ դրամական նուէրներ ղրկած են ի պատասխանի Ազգատախնամին կողմէ եղած հրաւէրին:

Կարգապահութեան և աշխարհկութեան կողմէ, օրինակելի հանդէս մը եղաւ կիրակի օրուանը, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ կարգադիր յանձնախումբին մէջ գործէ հասկցող անձնաւորութիւններ չէին պակսեր և որոնք որ և է ջանք չէին խնայած փառաւոր հանդէս մը կազմակերպելու համար:

Յ. ԱԼՓԻԱՐ

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

Ականաւոր հայ բանաստեղծ Յովհաննէս Սեթեան հետեւեալ հոյակապ էջը հրատարակած է «Լուսաբեր-Արեւ»ի մէջ, մեծ մատենագրին նահատակման տարելիցին առթիւ:

Կեանքեր կան որ հանդարտ ու մեղմասահ առուակի մը նման կը սահին կ'անցնին, որ քիչ անգամ վրդովուած և հազիւ երբեմն բաղխելով եզերքի քարերուն կամ բոյսերուն դէմ, կը հոլովէ իր միօրինակ ընթացքը, դաշն դեղին մը միայն մրմնջելով և պահուըտելով ու իր արծաթը ծածկելով մերթ ընդ մերթ խոլ բուսականութեան մը շաղապատումին տակ:

Կեանքեր ալ կան որ կը նմանին դարերէ ու սարերէ վար գահավիժող հեղեղի մը, որ կը խոխոջէ փրփրացած, բախելով ժայռին ու ծառերուն կոճղերուն, խիճեր ու ոստաքանց բոյսեր Թաւալելով, չարչրկուած բզքտուած իր հոսանքին մէջ, գալարատանջ ցաւի աղաղակը բարձրացնելով, երերուն, անհանգիստ, տագնապայոյզ, գետնին մէջ խոռոչներ պեղելով, իր աւազանին խորտուբորտութիւններուն դէմ մաքառելով, ոստոստելով, հապճեպելով, գոռալով, ամէն բան իր շուրջը ուրուականի նման դղրդելով:

Այս վերջինին նման եղաւ Արփիար Արփիարեանին կեանքը:

Կանուխ, շատ կանուխ ճանչցայ զինքը, երբ պատանի դպրոցականներ, դասընկերներ էինք:

Առաջին օրը որ տեսայ զինքը, անհանգիստ, անհամբեր, խիզախ, պիտի ըսեմ անխոհեմ և անզուսպ էակի մը տպաւորութիւնը Թողուց մեզիս վրայ: Վերջէն, իր ալեկոծեալ գոյութեան զանազան փուլերը արդարացուցին միայն իմ իրեն նկատմամբ կրած զգացումս:

Ամենքս ալ գիտենք թէ ի՛նչ բան էր որ մղեց զինքը ըմբոստացումի, ընդվզող շարժումի, տիրապետող կարգուսարքին բնաջնջման վարիչի իր փշալից ու ապերախտ դերին: Ու տեսանք զինքը որ մեծ պայքարը մղեց, գրիչը ձեռքը, յանդուգն յեղաշրջման կրակը գլխուն մէջ, հայրենասիրութեան բոցը լանջքին տակ:

Աղէ՛կ ըրաւ. ո՞րչափ սխալներ գործեց. կրնա՞ր այդ սխալները չգործել. այս վայրկեանին գործը չէ զայդ քննել. անկաշառ ու անխարդախ պատմութիւնը ի հարկէ կը գնահատէ կամ կը քննադատէ Արփիարի գործը: Օ՛ր մը. բայց ե՞րբ, պիտի ըսէք: Ո՞վ գիտէ:

Կ'ըսէի ուրեմն թէ խռովայոյզ, բազմաչարչար, մշտատատան գոյութիւն մը եղաւ իրենը: Միշտ պատնէշին վրայ, մարտնչեցաւ իր ցեղին վիճակին բարւոքման համար: Քաշկռտեց իր կռիւի ու խռովքի կեանքը չորս հովերուն: Այսօր Պոլիս, վաղը Լոնտրա, միւս օր Բարիզ, Եգիպտոս, Կովկաս, Վենետիկ, աստանդական, Թափառական, հեւ ի հեւ արշաւով մը. անդադար մտրակուած աննկուն աննուաճ գաղափարով մը, որ կը վարէր կը տանէր զինքը յուպէտ յուկամ, ամէն ուր որ պատշաճ գետին մը կը յուսացուէր գործելու, տքնելու, աշխատելու:

Մինչեւ իր վերջին վայրկեանը մաքառում՝ չը քնացաւ: Յաւիտենական ննջը միայն, որուն մէջ տարահոսեց զինքը դաւաճանութեան մթին ձեռք մը, կրցաւ դադրեցնել այդ բազմախուռն գործունէութիւնը, ոչ թէ տաժանքին խոնջութիւնը:

Եւ հիմա, տարի մըն է, այն կուրծքը որ Ս. Ղազարու վանական անդորրութեան ծոցին մէջ, վարդենիներու, նարընջենիներու, կիտրոնիներու ծառուղիներուն վրայ, երիկուան ստուերներուն վայրէջքին տակ կաղզուած ամոքուած, հրդեհի մը պէս որուն վրայ կը տեղայ ջուրի վիժակներու տարափը, գօռովեցաւ, խանդաղատեցաւ անշուշտ և ըմբռնեց պահ մը մարդկային իրերու ճակատագրային ունայնութիւնը և խաղաղութեան պէտքը, հիմայ այն կուրծքը, գոռալէ մռնչալէ դադրած, կը ննջէ Ս. Մինասի արմաւենիներուն ոտքը, իրեն օտար աստղերու տակ, զինուորին նման՝ որ տար աշխարհներու մէջ, ասդին անդին կռուեցաւ, կռուեցաւ, կռուեցաւ, ու ինկաւ վերջապէս, ճակատը լուսաւորներուն:

Յ. ՍԵԹԵԱՆ

ԹՈՎՄԱՍ ԹԵՐԶԵԱՆ

Ընդհանուր համակրութեամբ և սրտագին վշտով մը համակուած հայազգի բազմութեան մը փութկոտ ներկայութեամբը կատարուեցաւ, ողբացեալ գրագէտ Թովմաս Թերզեանի հոգեհանգստի արարողութիւնը, Բերա, Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցիի մէջ: Ամէնուն ցաւն անկեղծ էր և իւրաքանչիւր դէմքի վրայ կ'արտայայտուէր յարգի մարդու մը կորուստին պատճառած Թախիծը: Ամէն ոք արդէն գիտէր թէ իր խիստ սիրած այդ ուսուցիչը, նրբաճաշակ գրագէտը և փափկասուն քերթողը կորսուած էր, երկու տարիէ ի վեր, և թէ հիւանդութիւնն այնպիսի նենգութեամբ մը յարձակած էր վրան, որ նախ անոր հոգեկան և մտային գործունէութեան կեդրոնն անդարմանելի կերպով վնասուած էր, անոր լուսոյ և տաղանդի աղբիւրն եղող ճրագը ոչ այլ եւս կը մաքառէր խաւարին, օրէ օր աւելի զօրեղ և աւելի յամառ արշաւանքին դէմ: Գեղեցիկ և խարխափուն աչքերը՝ որոնց մէջ կը ցոլար զուարթ հոգին, ժպտուն շրթունքը՝ որ կ'եզերէր ճերմակ ակռաներու մարգարտեայ շարք մը և կը ցայտեցնէր նոյնքան ճերմակ խինդ մը, ղրկած էին զմեզ, բաւական ատենէ ի վեր իրենց շնորհալի և զուարթաբեր արտայայտութիւններէն: Եւ այսօր, երբ դագաղ մը բարձրացաւ եկեղեցիին մէջտեղը, երբ ամէն հայ եկաւ անոր նուիրելու իր յարգանքի և ցաւակցութեան յետին զգացումները, իսկոյն վերազարթնում մը տեսնուեցաւ հին յիշատակներու, յիշա-

---

“ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ԳԱՂՏՆԻՔ
ՌՈՒՍ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՒԱՏԱՔՆՆԱԿԱՆ ՈՃԻՐՆԵՐ

Երկու գաղտնի ոստիկանները առանց դժուարութեան հաւանեցան այդ երկդիմի դերը կատարելու: Ուստի Նաքովլէվ իր պաշտօնակիցը՝ Կուտիսօնը ղրկեց Բեդերսպուրկ, ոստիկանական պաշտօնատան արտաքին հսկողութեան պետ Մէտնիքօֆի մօտ: Կուտիսօնի պաշտօնն էր Մէտնիքօֆի ըսել թէ Նաքովլէվ Վարշաւիայի մէջ զէնքի մթերանոց մը և ռումբի գործարան մը երեւան հանելու վրայ էր, պայմանաւ որ ոստիկանապետ Բէթերսօն հեռու պահուէր այդ գործէն:

Մէտնիքօֆ ուրախութեամբ վեր ցատկեց տեղէն, այդ առաջարկը լսելով: Ինչ փառք իրեն համար. Բեդերսպուրկէն ռումբի գործարան մը երեւան հանել Վարշաւիայի մէջ...: Մէտնիքօֆի ամէնէն աւելի ուրախութիւն պատճառող բանը սա էր թէ կարելի պիտի ըլլար Բէթերսօնի անկարողութիւնը հաստատել, որ երբ եզական ոստիկանապետ, արդարութեամբ և պարկեշտութեամբ գործ կը տեսնէր:

Մէտնիքօֆ գաղտնապէս Վարշաւիա գնաց: Հոն խորհրդակցեց Նաքովլէվի և երկու ոստիկաններուն՝ Շուարցի ու Էզէնլիւթի հետ: Որոշուեցաւ Բէթերսօնէ գաղտնի գործել: Մէտնիքօֆ երկու ոստիկաններուն տուաւ երկաթուղիի արտօնագիրներ, որպէս զի կարենան ամէն ատեն Բեդերսպուրկ երթալ, խորհուրդ հարցնելու համար իրեն: Բնականաբար Մէտնիքօֆ լեցնէնկեկ փոխարինութիւն մը խոստացաւ, եթէ յաջողէին:

Այսպէս, անձնական շահերու և պաշտօնատարներու ատելութեան պատճառաւ երկու քաղաքական ոստիկանութիւններ երեւան եկան. մէկը պաշտօնական, միւսը գաղտնի, բայց կեդրոնական վարչութեան ամէնէն բարձր պաշտօնատարներէն մէկուն պաշտպանութեան ներքեւ:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բէթերսօն, որ բանէ մը չէր կասկածեր, իրեն տեղեկութիւններ չհաղորդուելուն վրայ շատ կը զարմանար, մինչ յեղափոխական կռիւը հետզհետէ ուժգին կը դառնար: Թէրորական գործողութիւնները իրարու կը յաջորդէին անընդհատ: Ոստիկանատուն մը օդը հանել փորձեցին. մահափորձ մը եղաւ ոստիկանապետին վրայ, ռումբ մը նետեցին պահակագունդին վրայ: Զարմանալի իրողութիւն մը երեւան եկաւ. քննիչները ապացուցին թէ այդ արարքներուն հեղինակները ոստիկանութեան ծանօթ ըլլալով հանդերձ, ատենէ մը ի վեր հսկողութեան ներքեւ չէին գտնուեր: Պատճառը սա էր որ Նաքովլէվ հսկողութեան գործը կազմալուծած էր, Բէթերսօնի վնասելու գաղափարովը մտասեւեռուն:

Բայց իր մեղսակիցները, Շուարց և Էզէնլիւթ, տակաւին յաջողած չըլլալով խոստացուած ռումբի գործարանը երեւան հանել, վճռական զէնքեր կը պակսէին ընդդէմ Բէթերսօնի: Ուստի Նաքովլէվ ու Կուտիսօն որոշեցին գործը փութացնել:

Երկու գաղտնի ոստիկանները Շուարցի և Էզէնլիւթի առաջարկեցին սպաննել Բէթերսօնը: Ատոնք չէին կրնար այդ հրամանը կատարել առանց պայքարի յեղափոխական կազմակերպութեան ընծայած աջակցութեան: Բայց թէրօրիսթները ո և է մասնաւոր պատճառ չունէին Բէթերսօնը ատելու: Նաքովլէվ, որ ո՛չ մէկ բանի առջեւ կ'ընկրկէր, իր երկու ոստիկանական պաշտօնեաներուն միջոցաւ յեղափոխական քօմիդէին առջեւ զրպարտել տուաւ Բէթերսօնը: Վերջապէս որոշուեցաւ մահափորձ կատարել Բէթերսօնի վրայ:

Այդ փորձը կատարելու համար Նաքովլէվ որոշեց այն օրը ու ժամը, երբ Բէթէրսօն գաղտնապէս պիտի երթար Լէքնօ փողոցին մէջ 50 թիւ շէնքը, լրտես մը տեսնելու համար:

Մահափորձը չյաջողեցաւ նախախնամական դիպուածով մը: Նաքովլէվ իսկոյն ուրիշ փորձ մը սարքեց, այս անգամ Վարշաւիայի կուսակալին՝ Մաքսիմօվիչի դէմ, գիտնալով որ թէրօրիսթներու վրէժխնդրութեան առարկայ դարձած էր կուսակալը: Ու կը խորհէր որ այդ մահափորձին հետեւանքով բոլորովին պիտի տապալէր Բէթերսօն:

Բայց դիւրին բան չէր սպանութեան փորձ ընել Մաքսիմօվիչի վրայ: Չափազանց վախկոտ, կուսակալը շատ քիչ անգամ դուրս կ'ելլէր, և երբ փողոց ելլէր՝ բազմաթիւ ոստիկանական պաշտօնեաներ կ'ընկերակցէին իրեն: Արդ, Մաքսիմօվիչի անձնական ապահովութիւնը կախում ունէր Նաքովլէվէ: Այս վերջինը փութաց պայքարի յեղափոխական կազմակերպութեան իմաց տալ կուսակալին դուրս ելլելիք օրը: Մաքսիմօվիչ այդ օրը կայարան պիտի երթար՝ իր կինը դիմաւորելու: Թէրօրիսթները սկզբան ընդունեցին այդ առաջարկը, սակայն խոստացուած դրամէն բան մը չանցաւ ձեռքերնին: Յուսախաբ ու մտահոգ, երկար տատամսումներէ յետոյ, վախցան որ Նաքովլէվի խաբէութեան զոհ կ'երթան. ուստի ելքի ճամբայ մը գտնելու համար՝ նոյն ինքն Բէթէրսօնի դիմեցին, իրենց ընելիք փորձը խոստովանելով:

Բէթերսօն այդ վկայութեան վրայ հիմնուած տեղեկագիր մը պատրաստել տուաւ: Կուտիսօն ու Նաքովլէվ ձերբակալուեցան:

Ոստիկանութիւնը, այդ երկու գաղտնի ոստիկաններուն տունը խուզարկեց և այնպիսի վաւերագիրներ գրաւեց, որոնք կը հաստատէին Շուարցի ու Էզէնլիւթի վկայութիւնը և Մէտնիքօֆի մեղսակցութիւնը:

Ներքին գործոց նախարարութենէն մասնաւոր պաշտօնեայ մը, Մաքարօֆ, Բեդերսպուրկէն Վարշաւիա գնաց, նախնական քննութիւնը կատարելու համար: Հարցաքննութեան ենթարկեց ամբաստանեալներն ու վկաները. յետոյ մեկնեցաւ՝ հրամայելով որ ձերբակալուած երկու պաշտօնատարները Բեդերսպուրկի մէկ բանտը փոխադրուին:

Դժուարաւ պիտի հաւատան ընթերցողները երբ ըսեմ թէ այդ գայթակղական դատաւարութեան գործին քննութիւնը արդիւնք մը չունեցաւ: Պարզապէս խեղդեցին գործը:

Կուտիսօն ու Նաքովլէվ ազատ արձակուեցան: Առաջինին պաշտօն մը տրուեցաւ ոստիկանական պաշտօնատան մէջ. գալով վերջինին՝ Պաքուի ոստիկանութեան մէջ պաշտօնի կոչուեցաւ, և իր անուանումէն քիչ յետոյ, նմանօրինակ գործի մը մէջ մաս ունեցաւ:

Աւելորդ է ըսել որ Մէտնիքօֆ, բարձրաստիճան պաշտօնատար մը ըլլալուն, բնաւ չնեղեցին զինքը: Բայց Բէթերսօն Մօսքուա փոխադրուեցաւ: Գէթ մասամբ ձեռք բերուած էր փափագուած արդիւնքը:

ՍԵՒ ԽՈՒՑԸ (ՔԱՊԻՆԷ ՆՈՒԱՐ)

Վարշաւիայի մէջ երկրորդ պետս եղաւ դէր-գնդապետ Շէվլեաքօֆ, որ Լօձի ոստիկան-զինուորներու մասնաւոր գունդին նախկին հրամանատարն էր: Իր անցեալին պատճառաւ արժանի չէր լեհական մայրաքաղաքին մէջ ոստիկանական պաշտօն վարելու. Այդ անուանումը իր բարեկամին՝ Ռաչքօվսքի պաշտպանութեան կը վերագրուէր ոստիկաններուն կողմէ: Շէվլեաքօֆ հիւանդոտ ու սահմանափակ մտքի տէր մարդ մըն էր: Մեր առաջին տեսակցութեան միջոցին Շէվլեաքօֆ ինծի հարցումներ ըրաւ Վարշաւիայի յեղափոխական շարժման վրայ: Կրնամ ըսել թէ շատ լաւ կը ճանչնայի այդ քաղաքը:

Դիտել առի թէ, հակառակ պայքարի կազմակերպութեան կարգ մը անդամներու ձերբակալութեան, անհետանալու վրայ չէր ան և միշտ կը շարունակէր իր մահափորձերը:

(Շարունակելի)

տուններ՝ որ սիրտերը կ'ամրացնեն, հոգիները կ'առկայծեն, վարանոտները կը մարմնեն եւ տարտամները կը վերածեն անվեհեր քաջերու։

Կայծ մը պէտք էր այդ վերազարթման համար։ Եւ ես տեսայ զայն, Թերզեանի գրչոցակցին եւ ամենասիրելի բարեկամին աչքերուն մէջ, կայծ մը՝ որ հեռուէն չիգարոյն բոց մըն էր, եւ մօտէն վերածուեցաւ արտասուքի շիթի մը, կուրծք պատռող հեծեծանքի մը հետ խառն։ Ժպիտ եւ Արտասուք հեղինակն էր ան, մեր շատ սիրելի եւ ժողովրդական բանաստեղծ Մկրտիչ Աճեմեանը, որ կ'ողբար իր վաղեմի դասակցին մեկնումը, եւ մեզ ամէնուս կը պատկերացնէր այն անմոռանալի օրերը՝ ուր ոգեւոր երիտասարդութիւն մը կը շրջապատէր հայրենիքի փառաւոր երգիչը, Հ. Ղեւոնդ Ալիշանը, կը սնանէր անոր զգացումներովը, երազներովը, կիրքերովն ու հրաբորբոք եռանդովը։ Այսպէս, միեւնոյն նստարանին վրայ բազմած, Թերզեան եւ Աճեմեան կերան նոյն աննզարար հացէն եւ խմեցին նոյն գգլխիչ բաժակէն՝ զոր իրենց կը հրամցնէր ծերունին Ալիշան, իր մաքուր հոգւոյն բոլոր թախտացումներովը, անկեղծ փափաքներուն եւ բարձրաթռիչ տենչերուն բոլոր վերացականութեամբը։ Այդ տաք, խաղաղ, սրբազեղ մթնոլորտին մէջ, Վենետիկեան երկնքին անթառամ կապոյտին տակ ծնաւ իրենց նորածիլ մտքերուն արշալոյսը՝ որ Առաւօտ եւ Աստղունք ներշնչեց Թովմաս Թերզեանի ու Ժպիտ եւ Արտասուք՝ Մ. Աճեմեանի։ Այս վերջինը, բազմաշխատ եւ արդիւնաւոր կեանքին մէջ, ունեցաւ նաեւ մեծ ցաւեր՝ որոնք շատոնց ջնջեցին ժպիտը անոր երեսէն եւ թողուցին միայն այն արտասուքը՝ զոր բերաւ ան, այսօր, Թերզեանի հարազատներուն արտասուացը հետ խառնելու համար։ Աճեմեան այլ եւս չէր յիշեր, այս սուգի օրուան մէջ, այն դողդոջուն զիլիւռները՝ զորս Թերզեանի անուշ երգերն իրեն կը բերէին, եւ ինք անոր կը պատասխանէր.

Ներդաշնակ ձայնիդ առնեմ չեմ կարօղ,
Ծագէ սեւ սրտիս մէջ քո առաւօտ։

Այլ իր արտասուաթոր աչքերուն մէջէն, կարծես, խորունկ թաղուած կային սա տողերը.

Նոճիներ ապրին տարիներ հազար
Մրրիկներու դէմ կռուելու համար,
Լաց զանոնք ու կեաց, լաց զանոնք, աւա՜ղ։

Ո՜վ Հայ ազգ, ազգերուն խեղճը, այլ եւս չե՞ս գիտեր ո՛վ լալ հարկ է, ապրողները՝ թէ մեռնողները։ Ինչ նոճիներ մրրկներէ տապալեցան եւ դեռ ինչ փոթորիկներ կը սպառնան այդ տարիներով ազատ ապրող Հայ լեզուին՝ որուն ամէնէն հաւատարիմ սիրականն եղաւ Ընկիւրցի խաւարեալ Հայ-Կաթոլիկ ընտանիքի մը այդ զաւակը Թովմաս։ Ամէնէն եռանդուն մշակողն եղաւ հայ դասական մատենագրութեան, եւ որուն տարածմանը, արծարծմանը համար վատնեց իր ամբողջ կեանքը, անբասիր, արժանաւոր եւ պատուազգած։ Իր նուրբ ճաշակին, գեղարուեստական հակումներուն, ներդաշնակ ոճին, խղճահար մաքրասիրութեանը ազդեցութեանը տակ, եւ մանաւանդ կատարեալ շնորհալիութեամբը, հայերէն լեզուին աւանդութիւնը հաճոյք եւ քաղցր ժամանցներ եղան իր բազմաթիւ աշակերտներուն համար՝ որոնք խումբ խումբ իրեն կը դիմէին կատարելագործուելու, գեղ ու շնորհ սորվելու։ Ասկէ զատ, եթէ կ'ուզէք գաղափար կազմել Թերզեանի նուրբ եւ ճկուն քերթողական արուեստին վրայ, կարդացէ՛ք անոր ամէնափոքրիկ մէկ տետրակը, թարգմանութիւն մը, Տաղք Անակրէոնի, եւ իսկոյն պիտի կրկնէք ձեր մտքէն պանծալի սա վկայութիւնը՝ զոր կը քաղեմ խիստ ժողովրդական եւ սիրելի երգէն.

Ո՜վ մեծասքանչ դու լեզու,
Ո՜վ հեշտ բարբառ մայրական,
Քաղցրաճնչիւն բառերուդ
Նմանն արդեօք այլ տեղ կա՞ն։

Այդ աւուր համախումբ բազմութիւնը, Թերզեանի հուսկ երթաս բարով մը ըսելու եկած, թախիծը կը զգար անդարմանելի կորուստին հայ լեզուին ամէնէն թանկագին մշակներէն մէկուն։ Ցաւն իրաւացի էր եւ սուգը անկեղծ։ Քանի մը դեռ այսպիսի սուգեր, եւ հայ լեզուն պիտի փնտռէ իր վաղեմի մշակները՝ որոնք այնչափ խորապէս գիտէին եւ այնչափ շնորհալի կերպով կը տարածէին զայն։

ԴՐ. ՄԱԼԽԱՍ

ՔՐԷԴԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻՓՍԻԷՆ

3% տոկոսաւոր պարտաթուղթեր վիճակահանութիւն 1908 յունուար 15ի

1886ի փոխառութիւն.—296րդ վիճակահանութիւն

32,755 թիւը 50,000 ֆր. կը շահի։ Հետեւեալ 25 թիւերը 1000ական ֆր. կը շահին.

22933 112669 174974 219857 276821
27803 134441 178446 228399 301061
56125 136300 186913 241212 305975
58893 139793 196765 245900 362484
85105 167772 200884 261395 369051

1903ի փոխառութիւն. 75րդ վիճակահանութիւն

694,914 թիւը 50,000 ֆր. կը շահի։ Հետեւեալ 25 թիւերը 1000ական ֆր. կը շահին.

404819 441956 529010 690925 745219
416130 447183 544926 699093 763634
417520 486765 602016 706018 764569
426436 489772 656307 725079 785953
436710 504922 675814 732478 792650

Վճարումները պիտի կատարուին մարտ 1էն սկսեալ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍԵՐՊԻՈՅ ՄԷՋ

Բարիզի թերթի մը թղթակիցը Պելկրատէն հետեւեալը կը հեռագրէ իր թերթին.— «Հոս կատարեալ ու բացարձակ հանդարտութիւն մը կը տիրէ, ոչ թէ առերեւոյթ, այլ իրական։ Սերպիա կը սպասէ, սակայն առանց երկիւղի. պիտի չյարձակի Աւստրիոյ վրայ, պիտի չպատերազմի, եթէ ինքնօրինութիւն չտայ Պոսնայի ու Հերսէկի, ինքնօրինութիւն մը որուն վրայ վստահութիւն չունի։ Սերպիա յարձակողական ընթացքի պիտի չհետեւի, եթէ Ռուսիա հողային փոխարինութիւններ չուզէ իրեն։ Ոչ։ Տէրութեանց պիտի դիմէ, զայնս ձեռք բերելու համար. եթէ, դժբախտաբար, չստանայ, տէրութեանց վճիռը իբրեւ դիւանագիտական պարտութիւն մը, անիրաւութիւն մը պիտի նկատէ, բայց պիտի չյարձակի։ Սակայն եթէ Աւստրիա, այն տեսակ պատճառներու համար զորս իսկոյն պիտի հասկնաք, Սերպերու կենսական շահերուն եւ իբրեւ անկախ երկիր արժանապատուութեանը հակառակ պահանջումներ ընէ այս փոքր երկրէն, եթէ, օրինակի համար, սպառազինութեանց դադրեցուցիչը պահանջէ, ամբողջ ժողովուրդը իբրեւ մէկ մարդ պիտի կանգնի այնքան ատելի ժառանգական թշնամիին դէմ. սակայն պատերազմ եթէ ծագի, մի՛ կարծէք թէ Սերպիոյ վախճանը պիտի ըլլայ, ոչ։ Ինչ որ ալ ըլլայ պատերազմին հետեւանքը, սերպ ազգը պիտի մնայ, վասն զի անպարտելի է։ Այս տեղի հիմնական կացութիւնը նման է 1849ին։ Այդ թուականին փոքրիկն Բիէմոնդէ այն էր, ինչ որ է Սերպիան այսօր։ Աւստրիա կ'ըսէր անոր. «Հանդարտ կեցի՛ր. մի՛ ձանձրացներ մեզ։» Հիմա սա տարբերութիւնը միայն կայ թէ 1849ին ուրիշ երկիրներու իտալական ուրիշ ցեղեր, Բիէմոնդէէն զատ, Աւստրիային դուրս կը գտնուէին, մինչդեռ հիմա միւս սերպ երկիրները՝ Տալմացիա, Սլաւոնիա եւ Խրուաթիա, բուն իսկ աւստրիական կայսրութեան մէջ կը գտնուին։ Սերպիոյ, Սեւ Լերան, Տալմացիոյ, Սլաւոնիոյ եւ Խրուաթիոյ Սերպերը սերտիւ միացած են՝ միեւնոյն փառասիրութեամբ, միեւնոյն իղձով, միեւնոյն նպատակով։ Սերպ ազգին վերականգնումն է կացութիւնն է, եւ այս տեղի ու աւստրեւհունգարական կառավարութեան մասը կազմող դրացի երկիրներու տասը միլիոն Սերպերուն զարթնումը։ Ֆրանց Յովսէփ կայսեր կառավարութիւնը կրնայ փորձել իր ջախջախիչ բանակովը խեղդելու այս նոր շարժումը. կրնայ դժնդակ պատերազմի մը մէջ ջարդել այս տեղի խեղճ մարդերը, բայց սերպ ազգը պիտի մնայ եւ Աւստրիոյ ապագան պիտի հարկադրուի նկատողութեան առնել Սերպիան։ Ահասիկ ամբողջ խնդրոյն հանգոյցը։»

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿԻ ՄԷՋ
ՅՈՌԵՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՏԻՐԷ

Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն Թայմզի.— «Իրազեկ շրջանակներուն մէջ, ուր տակաւին յոռետեսութիւնը զգացուած չէր, այսօր իմացայ որ աւստրեւսերպ յարաբերութեանց մասին կացութիւնը խիստ ծանր կը նկատուի։ Ռուսիա ի՞նչ պիտի ընէ, երբ Սերպիա յարձակումի մը ենթարկուի։ Այս խնդիրն է որ հիմա առարկայ կ'ըլլայ ընդհանուր խօսակցութեանց։ Կը մերժուին Վիէննայէն եկած այն զրոյցները թէ ռուս կառավարութիւնը խոստացած ըլլայ չեզոք մնալու։ Կը յիշուի արդարեւ թէ Ռուսիա չի կրնար այդ տեսակ խոստում մը ընել, ինչ որ պիտի հակառակի երկրին հանրային կարծիքին։ Եթէ նոյն իսկ Աւստրիա-Հունգարիա որոշած ըլլայ յարձակողական քաղաքականութիւն մը առաջ տանիլ, Բեդերսպուրկի իրազեկ շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ միթէ Աւստրիա-Հունգարիա նկատողութեան չա՞ռներ այդ քաղաքականութեան հետեւանքները՝ իրեն եւ ամբողջ Եւրոպայի համար։»

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Նովոյէ Վրեմիա յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ Գերմանիա կ'ուզէ ազդարարել Ռուսիոյ որ տեղէն չշարժի, երբ Աւստրիա յարձակի Սերպիոյ վրայ։ Բեդերսպուրկի թերթը կ'ըսէ թէ Գերմանիա ու Աւստրիա եթէ Ռուսիոյ վրայ յարձակին, զայն առանձին պիտի չգտնեն իրենց դէմ. նաեւ կ'ըսէ.— «Գերմանիա իր դաշնակիցը պատերազմի մը մղելով՝ նպատակ ունի դիակ մը կողոպտելու եւ վիրաւորի մը գրպանները խուզարկելու։ Պերլինէր Թակպլաթ ալ սապէս կը պատասխանէ.— «Նովոյէ Վրեմիա անլուր նենգամտութեամբ յօդուած մը կը հրատարակէ Գերմանիոյ ընթացքին դէմ՝ Աւստրիոյ հանդէպ։ Շատ կարեւորութիւն չենք տար Նովոյէ Վրեմիայի բամբասանքներուն, որ վտանգաւոր խումբի մը օրկանն է։ Սակայն այդ լրագիրը խաղաղութեան ատեն բարեկամ տէրութեան մը մասին անլուր լեզու մը կը գործածէ, երբ կը գուշակէ թէ Գերմանիա պիտի լքանէ Աւստրիան եւ յետոյ Ռուսիոյ պիտի միանայ՝ անոր հետ բաժնելու աւստրիական երկիրները։»

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Սերպիոյ նոր դահլիճը զեկոյց մը ղրկած է ռուս կառավարութեան, ըսելով որ անկեղծօրէն խաղաղասէր է, յարձակողական որ եւ է մտադրութիւն չունի, դրգռիչ արարքներէ բացարձակապէս ետ պիտի կենայ եւ թէ տէրութեանց որոշմանը պիտի համակերպի Սերպիոյ պէտքերուն ու շահերուն նկատառումը առթիւ, որոնց վնասած է ներկայ տագնապը։ Ռուս կառավարութիւնը պաշտօն յանձնեց Պելկրատի իր դեսպանին, իբրեւ պատասխան, յորդորել սերպ կառավարութիւնը՝ խաղաղասէր ընթացքի մը հետեւելու, ինչ որ անկեղծ գոհունակութիւն մը կը պատճառէ ռուս կառավարութեան. նաեւ թէ Բեդերսպուրկի դահլիճը համոզուած է որ այդ տեսակ ընթացք մը կը համապատասխանէ Սերպիոյ կենսական շահերուն արդի քաղաքականութեան մէջ։ Միւս կողմէ ռուս կառավարութիւնը գիտէ թէ Սերպիոյ յայտարարութիւնները, իր հողային պահանջումներու մասին, Տէրութեանց ո՛չ համակրութեանը պիտի արժանանան եւ ոչ ալ աջակցութեանը։ Նաեւ թէ Սերպիա այն ատեն միայն պիտի վայելէ տէրութեանց համակրութիւնը, երբ չպնդէ այն տեսակ պահանջումներու վրայ որոնք կրնան Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ պատերազմ մը առաջ բերել։ Քանի որ Սերպիա կ'ըսէ թէ տէրութեանց որոշմանը պիտի համակերպի, Ռուսիա կը յորդորէ Սերպիան բացարձակապէս յայտարարել որ ետ կը կենայ իր հողային պահանջումներէն եւ թէ կատարելապէս կը համակերպի տէրութեանց որոշմանը օրակարգի բոլոր խնդիրներուն համար։

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Գ. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

36րդ Նիստ 16 Փետր. 1909

Երէկ Երեսփ. Ժողովին ատեանը բացուեցաւ ժամ 5½ին։ Ահմէտ Րիզա պէյ կ'ատենապետէր։ Ատենական գործողութիւնները կատարուելէ ետքը ատենադպիրը կարդաց եպարքոսական մէկ քանի պաշտօնագիրներ։ Ատոնց մէկը կը վերաբերէր պետական Խորհուրդին. կ'ըսէր թէ վերջին կազմակերպութեամբ պետական Խորհուրդին վերաքննիչ ատեանին անդամներէն ոմանք վճռաբեկ ատեանը փոխադրուած են, որոյ ատոնք չեն կրնար կարծիք յայտնել վերաքննիչ ատեանին կողմէ տրուած վճիռներուն քննութեանը պահուն, ինչ որ հակառակ է օրէնքին տրամադրութեանը. ուստի այդ վիճակին դարման մը ըլլալու համար օրինագիծ մը կը ներկայացնէր վաւերացուելու համար։ Այդ օրինագիծը կը տրամադրէ որ երբ պետական Խորհուրդին վճռաբեկ ատեանին մէջ մեծամասնութիւն գոյացնել կարելի չըլլայ, նախագահը կրնայ նոյն Խորհուրդին օրէնսդիր, քաղաքային, ելմտական, հանրօգուտ շինութեանց ու կրթական ճիւղերու անդամներէն պէտք եղած թուով վճռաբեկ ատեանին հրաւիրել՝ կարծիք տալու համար։ Միանգամայն այդ ճիւղերէն երկուքական անդամ նոյն ատեանը կը հրաւիրուին կարծիք յայտնելու, երբ պատժական դատավարութեան օրէնքին 346րդ յօդուածին մէջ նշանակուած պատճառները տեղի ունենան եւ կամ քուէի հաւասարութիւն պատահի։ Բիչ մը վիճաբանութիւն կատարուելէ ետքը, խնդիրը յղուեցաւ դատական յանձնաժողովին։

Յետոյ նկատողութեան առնուեցաւ եպարքոսական ուրիշ պաշտօնագիր մը։ Ինչպէս կը յիշուի, Րումէլիի խնդիրներուն համար Երեսփ. Ժողովին մէջ վիճաբանութիւն կատարուած միջոցին, Երեսփոխան Տալչէվ էֆ. յայտարարած էր որ կառավարութիւնը կը պաշտպանէ յոյն հրոսախումբերը՝ պուլկար հրոսախումբերը բնաջինջ ընելու համար։ Եպարքոսական պաշտօնագիրը կ'ըսէր թէ զանազան տարրերու պատկանող հրոսախումբերուն դէմ միեւնոյն սաստկութեամբ եւ արագութեամբ կը գործուի եւ թէ ոչ մէկուն նկատմամբ թոյլատուութիւն ցոյց կը տրուի. նաեւ Ժողովին կը հաղորդէր Րումէլիի ընդհանուր քննիչի փոխանորդին կողմէ ղրկուած տարեկան վիճակագրութիւն մը՝ արտասովոր դատարաններու կողմէ դատապարտուած եւ անպարտ արձակուած աւազակներու մասը։ Ժողովը որոշեց պահել այդ վիճակագրութիւնը. նաեւ թէ երեսփոխանները եթէ կը փափաքին, տեղեկութիւն առնելու համար կրնան աչքէ անցընել։

Մէկ քանի նիստ առաջ Թոքատի ու Գարասիի երեսփոխանները ծրագիր մը տուած էին Երեսփ. Ժողովին մէջ կազմակերպութեանց յանձնաժողով մը կազմելու, որ պաշտօն ունենայ քննել պետական զանազան պաշտօնարաններու մէջ գործող կազմակերպութեան յանձնաժողովներուն գործառնութիւնները։ Վերագրեալ երկու երեսփոխանները այդ յանձնաժողովին անհրաժեշտ պէտքն ու կարեւորութիւնը ցոյց տուին։ Ըսին թէ յեղաշրջումէն ետքը պետական պաշտօնարաններուն մէջ առանց մտածելու կատարուած կազմակերպութեանց արդիւնքները դեռ մոռցուած չեն, վասն զի պաշտօնեաներ դադրեցնելու եւ փոխելու գործողութիւնները զերծ չեն մնացած պաշտպանութեան ու կողմնակցութեան ազդեցութիւններէն։ Այդ երեսփոխանները յաւելցին թէ պաշտօնեաներու կազմակերպութեան համար օրէնքի մը եւ այդ օրէնքին պահպանմանը վրայ խորհելու համար յանձնաժողովի մը պէտքը կայ. հակառակ պարագային ձեռք չեն կրնար բերուիլ ազգին այնքան անձկութեամբ սպասուած օգուտները։ Գարահիսարի երեսփոխան Րիզա փաշա երկարօրէն բացատրեց թէ այդ խնդիրը նախարարութեանց անկ է։ Հալէպի երեսփոխան Ճէնանի պէյ եւ Պրուսայի երեսփոխան Նոմէր Ձեմզի էֆ. պէտք ցոյց տուին թէ պաշտօնեաներու կազմակերպութեան կանոնագիր մը անհրաժեշտ է եւ ստիպողական։

Ասոր բեմը ելաւ Թոքատի երեսփոխան Իսմայիլ փաշա եւ ըսաւ թէ Տէրութեան կողմէ գալիք ելմտացոյցի ծրագրին մէջ պէտք է նշանակուի որ ծառայութեան մէջ գտնուող կամ դադրեցուցուած պաշտօնեաները մինչեւ հիմա ի՞նչ բրած են, ի՛նչ պաշտօններ վարած են, ի՛նչ հեղինակութիւններ ունին. ուստի այս խնդիրը պէտք է լրջօրէն նկատողութեան առնել։ Գասթեմունիի երեսփոխան Յուսուֆ Քէմալ պէյ, ընդունելով հանդերձ այդ տեսակ կանոնագրի մը պէտքը, ըսաւ թէ Երեսփ. Ժողովը միայն ելմտացոյցը քննելուն առթիւ կրնայ ձեռք առնել այդ խնդիրը։ Քոզմիտի էֆ. ալ ըսաւ թէ վերոգրեալ կանոնագիրը անհրաժեշտ է ու ստիպողական։ Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը, Ժողովը որոշեց այդ կանոնագիրը պահանջել գործադիր իշխանութենէն։

Երկրորդ գումարում.— Ժամ մը դադարէ ետքը ատեանը վերստին բացուեցաւ։ Կարդացուեցաւ ծրագիրներու յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որով կ'ըսուէր թէ անհատներու եւ պետական պաշտօնեաներու կողմէ տրուած օրինագիծերը եւ ծրագիրները նկատողութեան պիտի չկրնան առնուիլ, վասն զի Սահմանադրութեան եւ ներքին կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն Երեսփ. Ժողովին ու Ծերակոյտին անկ է օրէնքներու հաստատումը եւ կամ արդէն եղածներուն բարեփոխումը. իսկ առաջարկութիւնն ալ գործադիր իշխանութեան կը վերաբերի. ուստի անհատներու եւ պաշտօնեաներու կողմէ Երեսփ. Ժողովին օրինագիծեր տրուիլը հակառակ է օրէնքին ոգւոյն։ Այսու հանդերձ կարելի չէ ըսել որ անհատներու կարծիքներէն պէտք չէ օգտուիլ. ատոնք կրնան մամուլի միջոցաւ յայտնել իրենց կարծիքները։ Երեսփոխաններէ ոմանք թեր ու դէմ խօսեցան։ Տէրսիմի երեսփոխան Լուտֆի պէյ ըսաւ թէ անհատները իրաւունք ունին աղերսագիր տալու, կարծիք յայտնելու եւ բողոքելու, ինչ որ արդէն կ'ըլլայ Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Զուիցերիոյ մէջ։ Կիւմիւլճինէի երեսփոխան Իսմայիլ պէյ երկարօրէն խօսեցաւ եւ եզրակացուց թէ անհատները կրնան ծրագիր ներկայացնել ո՛չ թէ օրէնք առաջարկելու, այլ կարծիք մը յայտնելու ձեւով։ Ժողովն ալ ըստ այնմ որոշում տուաւ։

Սարուխանի երեսփոխան Սիւլէյման ու Սիրրը էֆ.ներուն կողմէ տրուած ծրագիր մը, Էկէրտիրի լիճը մաքրելու պէտքին համար, կարդացուելով որոշուեցաւ նկատողութեան չառնել։ Հիճազի վիճակին նկատմամբ շատ մը երեսփոխաններու կողմէ տրուած ծրագրի մը մասին որոշուեցաւ բացատրութիւն ուզել ներքին գործոց նախարարութենէն։ Համայի երեսփոխան Խալիտ Պէզազի էֆ. կ'առաջարկէր զինուորական ծառայութեան պայմանաժամը նուազեցնել եւ զօրքերուն երկու ամսուան արձակուրդ տալ յարմար ժամանակներ։ Այդ ծրագիրը յղուեցաւ զինուորական յանձնաժողովին՝ պահուելու համար։ Մերժուեցաւ Ափրիկեան Տրիպոլիսոյ երեսփոխաններուն առաջարկութիւնը հողերու օրէնքին վրայ յաւելուած մը ընելու, պետական հողերը սեփականութեան վիճակի վերածելու համար։ Հալէպի երեսփոխան Մէհմէտ էֆ. ծրագիրով մը կարգ մը առաջարկութիւններ ըրաւ Շէրիի դատարանները բարեկարգելու մասին եւլն։ Բաւական վիճաբանութիւն կատարուելէ ետքը, որոշուեցաւ այդ ծրագիրը նկատողութեան առնել։ Նէճմին երեսփոխան Խալիլ Հասան էֆ. կարգ մը առաջարկութիւններ ըրաւ այդ նահանգին վարչական բարենորոգմանը մասին։ Այդ ծրագիրը յղուեցաւ ձեռնհաս յանձնաժողովին։ Մանիսայի երեսփոխան Իլհամի պէյ առաջարկեց Մէնտէր գետին նաւակներէն առնուած վարձքը յատկացնել տեղւոյն կրթական պէտքերուն եւ Սէօքէի մէջ ելմտական գանձուն համար առաջ եկած տարեկան հազար ոսկիի վնասին նկատմամբ բացատրութիւն ուզել ելմտական նախարարութենէն։ Այդ առաջարկութիւնները նկատողութեան չառնուեցան։ Մերժուեցաւ Ընկիւրիի երեսփոխան Թալաթ պէյի առաջարկութիւնը, որով կը պահանջէր Եպարքոսէն տեղեկութիւն ուզել թէ Տէրութեան ելմտացոյցը մինչեւ հիմա ի՛նչու չէ ղրկուած։ Ելմտացոյցի յանձնաժողովին յղուեցաւ Ամասիոյ երեսփոխան Փաղըլ Արիֆ էֆ.ի մէկ ծրագիրը, որով կ'առաջարկէր ջնջել ոչխարի տուրքերուն գանձման առթիւ ելմտական պաշտօնեաներուն տրուած գումարները՝ անոնց ամսաթոշակէն զատ։ Մերժուեցաւ Տիարպէքիրի երեսփոխան Արիֆ էֆ.ի այն առաջարկութիւնը թէ պէտք է ջնջել Տիարպէքիրի քաղաքը մտնող կաշերէն առնուած տուրքը՝ տեղւոյն արհեստագործական վարժարանին անունով։

Ասկէ առաջ ձեռնհաս յանձնաժողովին յղուած էր եպարքոսական պաշտօնագիր մը՝ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութիւնը անկախ վարչութեան մը վերածելու եւ այդ վերատեսչութիւնը Եգիպտացի Սապա փաշայի յանձնելու մասին։ Յանձնաժողովը իր տեղեկագիրը գրած ըլլալով, կարդացուեցաւ։ Այդ տեղեկագիրը կ'ըսէր թէ եպարքոսական առաջարկութիւնը ընդունելի չէ։ Ժողովն ալ համամիտ գտնուելով, որոշուեցաւ այդ եզրակացութիւնը հաղորդել Եպարքոսին։

Ընկիւրիի երեսփոխան Թալաթ պէյ առաջարկեց մահու պատիժները գործադրել՝ հանրային անդորրութիւնը ապահովելու համար։ Այդ մասին բաւական վիճաբանութիւն կատարուեցաւ։ Երեսփոխան մը յայտարարեց թէ գործադիր իշխանութիւնը մինչեւ հիմա բան մը չէ ըրած։ Քոզմիտի էֆ. ալ ըսաւ թէ ուրեմն դահլիճին անվստահութիւն պէտք է յայտնել։ Երեսփոխան Լուտֆի պէյ ըսաւ թէ ներման իրաւունքը, ինչպէս Եւրոպայի մէջ, հոս ալ վեհապետին կը վերաբերի։ Սէյիտ պէյ ալ խնդրոյն օրինական ու Շէրիի կողմերը պարզելէ ետքը, բացատրեց Իզմիրի մէջ «Էֆէ» անունը շահելու համար գործուած աւազակութեանց հոգեբանական պատճառները. եզրակացուց թէ մահու պատիժը հիւանդութեան մը դեղն է։ Վիճաբանութիւնը քիչ մըն ալ առաջ տարուելէ ետքը որոշուեցաւ խնդիրը յղել կրօնական ու դատական յանձնաժողովներուն։

Երրորդ գումարում.— Քսան վայրկեանի դադարէ մը ետքը ատեանը վերստին բացուեցաւ։ Նկատողութեան առնուեցաւ Պէրանի երեսփոխանական ընտրութեան խնդիրը։ Հաճի Սինոփ էֆ. առաջին աստիճանի մեծամասնութիւն շահած էր, Քեամիլ պէյ՝ երկրորդ ու Լաթիֆ պէյ ալ երրորդ։ Ատոնցմէ առաջինը հրաժարած է, երկրորդը տեղացի չէ, վասն զի տեղացի չեղողներու համարը արձանագրուած է։ Լաթիֆ պէյ տեղացի է։ Քեամիլ պէյ նոյն գաւառէն ստացեր է ընտրութեան տեղեկագիրը, սակայն կուսակալութիւնը չէ վաւերացուցեր, նահանգին ժողովուրդէն չըլլալուն համար։ Հետեւաբար հարցուեր է ներքին գործոց նախարարութենէն թէ ատոնցմէ ո՛ր ընտրուած նկատելու է։ Նոյն նախարարութենէն ալ խնդիրը յղեր է Երեսփ. Ժողովին։ Բաւական վիճաբանութիւն կատարուելէ ետքը որոշուեցաւ նոր ընտրութեան հրահանգ տալ, քանի որ Քեամիլ պէյի հրաժարելէն ետքը, միւսները ընտրուած չեն կրնար նկատուիլ։ Երզրումի երեսփոխանները առաջարկեցին ոգելից ըմպելիները ծանր տուրքերու ենթարկել, արբեցութեան առաջքը առնելու մասին դարման մը ըլլալու նպատակով։ Վիճաբանութիւն կատարուեցաւ թէ այդ ծրագիրը ո՛ր յանձնաժողովին յղելու է։ Թեր ու դէմ բաւական խօսուելէ ետքը, որոշուեցաւ ելմտական յանձնաժողովին յղել։ Նոյնութեամբ ընդունուեցաւ Քէօթահիայի երեսփոխան Ճէմալ պէյի ծրագիրը, որով կ'առաջարկէր ելմտական նախարարէն բացատրութիւններ ուզել Քէօթահիայի կապերտի գործարաններուն մէջ աշխատող կիներէ ու փոքր աղջիկներէ առնուած «Իժմէզզիւ» տուրքին նկատմամբ։ Ընդունուեցաւ Մանիսայի երեսփոխան Իլհամի պէյի ծրագիրը, որով ըսելէ յետոյ Սէօքէի Իլիաս պէյի վախճանելով կնոջմէն «մահլիւլ» մնացած ագարակները առանց փոխարժէքի կալուածական գանձուն փոխանցուած են, կը հարցնէր ելմտական նախարարին թէ պետական գանձը վնասէ ազատելու նպատակով ի՛նչ միջոցներ ձեռք առնուած են։ Իլհամի պէյի մէկ ուրիշ ծրագիրն ալ ելմտական յանձնաժողովին յղուեցաւ։ Այդ ծրագրով կ'առաջարկէր երկրորդ պարտքերու պահանջատէրերուն վաճառել Մէնտէր գետին լեցուցած տեղերը։

Մեծ Կղզիի արգելափակներուն համար կազմուած յանձնաժողովին յղուեցան Ուրֆայի երեսփոխան Սաֆվէդ էֆ.ի երկու ծրագիրները։ Ատոնց մէկը կը վերաբերէր Շէրէֆ շոգենաւով Ափրիկեան Տրիպոլիս աքսորուած հրոսակներուն եւ միւսն ալ Տոքթ. Մէհմէտ Խայրի ստորագրութեամբ տրուած եւ երեսփոխաններուն բաշխուած բողոքագրի մը նկատողութեան առնուելու համար։

Մանիսայի երեսփոխան Սայիտ էֆ. առաջարկեց դատական նախարարը հրաւիրելով բացատրութիւն ուզել թէ եղեռնադատ ատեանին նախագահ Հիլմի պէյ, որ վերջերս Նէճիպ Մելհամէի դատին մէջ Երուանդ Զաւոյեանը վեց ամսուան բանտարկութեան դատապարտած էր, դեռ ի՛նչու կը շարունակէ նոյն դատարանին նախագահութիւնը, քանի որ հաստատուած է թէ բռնապետական շրջանին մնացորդներէն եւ Շէֆիգ ու Իզզէդ փաշաներուն մարդերէն է։ Ժողովը մերժեց Մանիսայի երեսփոխանին այդ առաջարկութիւնը։ Ծրագիրներու յանձնաժողովին յղուեցաւ Սկիւպի երեսփոխան Սայիտ էֆ.ի առաջարկութիւնը՝ Կոսովայի նահանգին մէջ ջնջելու տասանորդի տուրքը հինգ մասի բաժնելու դրութիւնը, վասն զի վնասակար է։ Մերժուեցաւ Պրուսայի երեսփոխաններուն առաջարկութիւնը՝ Պրուսայի նահանգին գետերէն առաջ եկած ճահիճները մաքրելու եւ ատոնց պատճառաւ եղած հիւանդութեանց անհետացման մասին հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու համար։ Դարձեալ Պրուսայի երեսփոխաններուն կողմէ ներկայացուած ծրագիրը, Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղին արեւելեան կողմէ Անատոլըի գիծին եւ արեւմուտքէն ալ Պանտրմա-Սոմայի գիծին կցելու համար, յղուեցաւ հանրօգուտ շինութեանց յանձնաժողովին։ Ելմտացոյցի յանձնաժողովին յղուեցաւ Պինկազիի երեսփոխանին մէկ ծրագիրը՝ Պինկազիէն Եգիպտոս ղրկուած անասուններէն առնուած «Տէրպէնտ» անուն տուրքը ջնջելու եւ կամ գէթ թեթեւցնելու մասին։

Նկատողութեան առնուեցան նաեւ ուրիշ մէկ քանի ծրագիրներ, որոնցմէ Ուրֆայի երեսփոխան Սաֆվէթ էֆէնտիին, քաղաքային ատրճանակներու ջնջման մասին, նկատողութեան չառնուեցաւ, վասն զի այդ խնդիրը արդէն կը քննուի ձեռնհաս յանձնաժողովին մէջ։ Երկէրիի երեսփոխան Մուֆիտ պէյի ծրագիրը, որով Եւգաֆի նախարարութենէն բացատրութիւն կ'ուզէր նախկին Եպարքոս Ֆէրիտ փաշայի կողմէ առանց փոխարժէքի «Մահլիւլ»էն ագարակ մը առնելու մասին, ընդունուեցաւ։ Կարդացուեցաւ Թոքատի երեսփոխան Շէյխ Մուսթաֆա էֆ.ի ծրագիրը, որով կ'առաջարկէր՝ նոյն քաղաքին աղբիւրէն եւ Գազապատի մէջտեղէն անցնող Եէշիլ Ըրմաքէն Գարա Գեաւ գիւղին շրջակայքէն ջրանցքով մը ջուր առնելու համար։ Այդ մասին վիճաբանութիւն կատարուեցաւ։ Թոքատի երեսփոխան Իսմայիլ փաշա բաւական խօսեցաւ, այնքան երկար որ Գայսէրիի երեսփոխան Հաճի Գասըմ էֆ. «կեցի՛ր, քիչ մըն ալ ես խօսիմ» ըսաւ։ Այդ ծրագիրը չընդունուեցաւ։ Մերժուեցաւ Հոմսի երեսփոխան Մուսթաֆա էֆ.ի այն առաջարկութիւնը թէ Հիճազ, Նէճտ ու Ափրիկեան Տրիպոլիս ղրկուելիք պաշտօնեաները տեղական լեզուներուն հմուտ ըլլան։ Տիվանէի երեսփոխան Շէվքէդ էֆ. խիստ ընդարձակ գրութիւն մը կարդաց՝ Միջագետքի բարգաւաճմանը մասին։ Երեսփոխան մը դիտել տուաւ որ իր պաշտօնակիցները ծրագիրներ կը ներկայացնեն՝ զիրենք ընտրողներուն ցոյց տալու համար թէ գործ կը տեսնեն։ Ասկէ վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ։ Վերջապէս Շէվքէդ էֆ.ի ծրագիրը յղուեցաւ հանրօգուտ շինութեանց յանձնաժողովին։ Ժամը 12 ըլլալով ատեանը փակուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՄԵԾ ՑՈՅՑԸ
Բ. ԴՐԱՆ ԱՌՋԵՒ

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ԵՒ ՎԻՐԱՒՈՐ

Մախսուսէի վարչութեան պաշտօնեաները եւ գործաւորները, թիւով 300ի չափ, երէկ ցոյց մը ըրին Բ. Դրան առջեւ, պահանջելով որ երէկ իրիկունէ սկսեալ Շիրքէթի շոգենաւերուն Կղզիի գծին վրայ երթեւեկը դադրեցուցուի, եւ եթէ իրենց իրաւունքները բռնաբարուին ու շարունակուի այդ երթեւեկը, իրենք ալ Սկիւտարի ու Վօսփորի կողմը շոգենաւ պիտի բանեցնեն։ Ցուցարարները ժամը 7ի ատենները ճամբայ ելան դէպի Բ. Դուռ, դրօշակներ բռնած, բարձրաձայն աղաղակելով թէ հինգ օրէ ի վեր թշուառութեան մատնուած էին Շիրքէթի կղզիներուն գծին վրայ շոգենաւ բանեցնելուն պատճառաւ։ Եպարքոսը իմանալով խնդիրը, ցուցարարներէն երեք հոգի իր ներկայութեան ընդունեց։ Հասկնալէ յետոյ անոնց պահանջները, Հիւսէյին Հիլմի փաշա յայտարարեց թէ Մախսուսէի հին շոգենաւերը քննուելու վրայ են, եւ թէ մինչեւ այն ատեն Շիրքէթի շոգենաւերը պիտի բանին Կղզիի կողմը։ Մախսուսէին կողմէ յանձնարարուած շոգենաւերը մինչեւ Մայիս հոս պիտի հասնին, եւ այդ քանի մը ամսուան միջոցին պաշտօնեաները պիտի ստանան իրենց թոշակները։ Այս յայտարարութենէն յետոյ՝ նախարարապետը հրամայեց որ ցուցարարները իսկոյն ցրուին։ Երեք պատուիրակները ցուցարարներուն հաղորդեցին Եպարքոսին հրամանը, որուն ականջ կախող չեղաւ, սակայն. Ցուցարարները սկսան աղմուկ հանել ու պոռալ կանչել։ Այդ միջոցին կանացի ձայներ լսուեցան։ Երկու կիներ Մախսուսէի հանգուցեալ մէկ վարչութեան ներկայանալով թոշակ ուզած էին։ Իրենց պատասխանուած էր թէ Մախսուսէն գոցուած ըլլալուն՝ ո՛չ մէկուն դրամ պիտի տրուէր։ Այդ կիները արտասուելով կ'ըսէին թէ անօթի պիտի մնային իրենց ընտանիքով։ Պահ մը լուր ելաւ թէ Եպարքոսը հրամայած էր Շիրքէթի երթեւեկը դադրեցնել երեկոյեան սկսեալ. ասոր վրայ ցուցարարներէն շատեր հանդարտած, հեռացան։ Բայց այդ միջոցին ոստիկաններ ու զօրքերը վրայ հասան, ցրուելու համար բազմութիւնը, կ'ըսէ Եէնի Կազէթա, մինչ Թանին տարբեր կերպով կը պատմէ իրողութիւնը, ըսելով թէ եպարքոսական թիկնապահը կրկին ազդարարութիւններ ու յորդորներ ուղղած է ցուցարարներուն։ Սակայն այս վերջինները մտիկ չընելնուն՝ ոստիկանութեան լուր տրուած է. Սամի փաշա չորս հեծեալ ոստիկան ու բաւականաչափ հեծեալ զօրք ղրկած է Բ. Դուռ։ Ասոնք փորձեցին ցուցարարները ցրուել, բայց Սամի փաշա հրամայեց սա բառերով. «Սա հէրիֆները ցրուեցէ՛ք։» Այս հրամանը իսկոյն գործադրուեցաւ ամենայն սաստկութեամբ։ Ցուցարարները դիտել տուին թէ ինչ հարկ կար այդ բռնութեան քանի որ իրենք կը հեռանային արդէն։ Այդ միջոցին կռիւ մը առաջ եկաւ զօրքերուն եւ ցուցարարներուն միջեւ։ Հեծեալ ոստիկանները վախնալով որ չպիտի կրնան զսպել ցուցարարները, Բ. Դրան պահպանութեան յատկացուած զօրքերը օգնութեան կանչեցին։ Ցուցարարները ձիաւորներուն վրայ կը յարձակէին, հարուածելու համար զանոնք, միւս կողմէ ոստիկանները եւ ոստիկան-զինուորները թուրի ու հրացանի կոթերով ետ կը մղէին բազմութիւնը, առաջ քշելով իրենց ձիերը։ Ասոր վրայ՝ խուճապ մը առաջ եկաւ։ Ոմանք սկսան փախչիլ, իսկ ուրիշներ իրենց կռիւը կը շարունակէին զինուորական ուժին դէմ։ Այդ ընդհարումի միջոցին 7-8 հոգի վիրաւորուեցան, եւ կ'ըսուի թէ մէկ հոգի ալ մեռած է։ Մախսուսէի երեք պաշտօնեաներ ալ ձերբակալուեցան իբր պարագլուխ։ Վերջապէս օգնութեան հասած զինուորական ուրիշ ուժերով կարելի եղաւ ցրուել ցուցարարները, որոնք պահ մը կռուի դաշտի վերածած էին Բ. Դրան պողոտան։

ԱՒՍՏՐՕ-ԹՈՒՐՔ ԲՐՕԹՕՔՕԼԸ

Յօդուած Ա.— Աւստրիա-Հունգարիա կը յայտարարէ թէ վերջնապէս կը հրաժարի բոլոր այն իրաւունքներէն զորս ունէր Եէնի-Բազարի գաւառին վրայ, համաձայն Պերլինի դաշնագրին եւ 1879 ապրիլ 21ի Կ. Պոլսոյ պայմանագրութեան։

Յօդ. Բ.— 1979 Ապրիլ 21ի պայմանագրութիւնը, ինչպէս նաեւ Բ. Դրան բողոքը՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ որոշման դէմ՝ ի մասին Պոսնա-Հերսէկի, նաեւ պայմանագիր կողմերու միջեւ գոյութիւն ունեցող եւ այս որոշման հակառակ բոլոր միւս տրամադրութիւնները կամ պայմանները ջնջուած են, եւ անոնց տեղ հաստատուած է ներկայ բրօթօքօլը, որ կը հաստատէ թէ այս երկու գաւառներու մասին ո եւ է անհամաձայնութիւն հարթուած է անոնց միջեւ, եւ օսմ. կառավարութիւնը բացարձակապէս կը ճանչնայ ներկայ որոշմամբ ստեղծուած Պոսնա-Հերսէկի նոր կացութիւնը։

Յօդ. Գ.— Այժմ Թուրքիա գտնուող Պոսնացիները եւ Հերսէկցիները (Բացի այն անձերէն որոնք պայմանադիր կողմերու միջեւ ներկայ բրօթօքօլին վաւերացումէն ատեն փոխանակուելիք ծանուցագիրներու մէջ պիտի նշանակուին), ինչպէս նաեւ Թուրքիոյ այլ եւ այլ կողմերէն եղող եւ Պոսնա-Հերսէկին մէջ մնայուն կամ առժամեայ կերպով բնակող օսմ. հպատակները, պիտի շարունակեն իրենց օսմ. հպատակութիւնը պահել՝ ինչպէս անցեալին մէջ։ Պոսնա-Հերսէկի բնակիչները ազատ պիտի ըլլան Թուրքիա ներգաղթ ընելու, համաձայն Պոսնա-Հերսէկի օրէնքին, ինչպէս անցեալին մէջ, և Թուրքիա պիտի ընդունուէր Օսմանցիներէ։ Այս վերջինները, ինչպէս և այժմ Թուրքիա գրաւող Պօսնա-Հերսէկցիները միշտ իրաւունք պիտի ունենան կատարելապէս իրենց սեփականութիւնն նկատելու Պօսնա-Հերսէկի մէջ իրենց կալուածները, զանոնք վարձու տալ կամ ուղղակի իրենց կողմէ յանձանձել կամ յանձանձել տալ ուրիշի։ Պօսնա-Հերսէկցիները եթէ առանց գաղթելու նպատակի մը այսուհետեւ Թուրքիա երթան, անշուշտ այնտեղ պիտի նկատուին իբր աւստրիական կամ հունգարական հպատակներ։ (Շար.)

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Թայմզ կը հերքէ սա զրոյցը թէ Անգլիա պիտի ճանչնայ Պուլկարիոյ անկախութիւնը, Թուրքեւպուլկար վէճին կարգադրութենէն յառաջ, երբ Օսմ. Կառավարութիւնը վաւերացնէ Պուլկարիոյ անկախութիւնը։ Նոյնպէս կը հերքէ թէ Սոֆիայի դիւանագիտական ներկայացուցիչը այդ մասին զեկոյց մը բրած ըլլայ Պուլկարիոյ նախարարութեան։ Անգլիական թերթը կը յարէ թէ Պուլկարիա դիմում բրած է Անգլիոյ, իր անկախութիւնը ճանչցնելու համար, սակայն անգլ. կառավարութիւնը պատասխանած է թէ երբ Պերլինի դաշնագիրը ստորագրող տէրութիւնները հաւանին, և Թուրքիա ու մեծ տէրութիւնները ճանչնան անկախութիւնը, այն ատեն միայն Անգլիա իր հաւանութիւնը պիտի յայտնէ։ Թայմզ ռուսական առաջարկին վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ Ռուսիա կ'ընդունի որ Թուրքիայէն պահանջած պատերազմական տուգանքը հաշուակցուի Պուլկարիոյ վճարելիք հատուցման, և միացեալ մասնավճարները դրամագլուխի վերածուելով մէկ անգամէն վճարուին։ Կ'ըսուի թէ Օսմ. Կառավարութիւնը կը յուսայ հատուցումին մէկ մասը դրամով ձեռք բերել։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Իտալիոյ դեսպանները երէկ Բ. Դուռ երթալով տեսակցեցան Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարութեան փոխանորդ Նորատունկեան էֆ.ի հետ։ Գերմանիոյ դեսպանն ալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եպարքոսին հետ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ.— Տ. Մելէթիոս և Տ. Խրիսոստոմոս, Երուսաղէմի խնդրոյն առթիւ, երէկ Բ. Դուռ երթալով, Եպարքոսին բացատրութիւններ տուին Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարքութեան խնդրին վրայ, յայտարարելով թէ Երուսաղէմի վանքին մէջ կրօնաւորները բանտարկուած են։ Ուստի խնդրեցին որ կարգադրութիւն մը ըլլայ այդ մասին։ Առջի օրը, Երուսաղէմի խնդրոյն պատճառաւ, մեծ ցոյց մը տեղի ունեցաւ Ֆէնէրի Յունաց Պատրիարքարանին մէջ։ Տ. Եոաքիմ բանախօսութիւն մը ընելով բացատրութիւններ տուաւ Երուսաղէմի ներկայ վիճակին վրայ։ Ուրիշ ճառեր ալ արտասանուեցան։ Որոշուեցաւ որ Եոաքիմ Պատրիարք հարկ եղած դիմումը ընէ կրօնական առանձնաշնորհումներու պահպանման մասին։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ.—Ինչպէս ծանուցինք, Քաղաքապետութիւնը որոշած էր հացին որոշ գին մը սահմանելու դրութիւնը վերցնել։ Պաշտօնական զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ առայժմ 5 փարայի յաւելում մը եղած է հացի հիմակուան գնոյն վրայ, սակայն այդ գինէն վար ծախողներուն արգելք չպիտի ըլլայ, ինչպէս մինչեւ հիմա կ'ըլլար հացագործներու արհեստակցութիւնը։ Աժան ծախելուն դէմ արգելք եղողները դրամական տուգանքի և բանտարկութեան պիտի դատապարտուին։

ՌԷՇԻՏ ԱՔԻՖ ՓԱՇԱՅԻ նորէն հեռագրուեցաւ Կ.Պոլիս գալ, ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը ստանձնելու համար։

ՆՈՐ ԽԱԽԱՄՊԱՇԻԻՆ պաշտօնը վաւերացուեցաւ կայս. Իրատէով։

ՆԱԽՈՐԴ սենեկապետ Ֆաիգ պէյ իբր ոճրագործ ամբաստանուած է, իր երբեմնի ազդեցութեամբը անգործադրելի թողած ըլլալուն համար Շէրիի վճռագիր մը. առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախկին նախարար վախճանեալ Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի նամիշտէ մը ունեցած զաւկին օրինաւոր զաւակ ըլլալուն կամ չըլլալուն խնդրին առթիւ։

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարար Րիֆաթ փաշա, Վիեննայի մէջ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէի խմբագիրներէն մէկին հետ ունեցած տեսակցութեանը միջոցին, մեծ գոհունակութիւն յայտներ է Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութեան համար և թէ վստահ է որ այլեւս երկու երկիրներուն միջեւ սերտ բարեկամութիւն մը պիտի գոյանայ։ Գալով այն զրոյցներուն թէ մօտերս պայմանագրութիւն մը պիտի կնքուի որով Աւստրիա-Հունգարիա պիտի խոստանայ օգտակար ըլլալու Թուրքիոյ, երբ Ենիբազարի գաւառը վտանգի տակ գտնուի, Րիֆաթ փաշա ըսեր է որ Թուրքիա միշտ պիտի կրնայ ետ մղել իր երկրին դէմ կատարուած այդ կարգի յարձակումներ։ Թուրք քաղաքականութիւնը հողային ընդարձակման նպատակ չունենալով, իրաւունք ունի իր կողմէ յուսալու թէ ինք ալ յարձակումի պիտի չենթարկուի։ Ընդհանուր կացութեան վրայ խօսելով Րիֆաթ փաշա ըսեր է թէ հորիզոնը հիմա աւելի պայծառ կը տեսնէ։ Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ գոյանալիք մօտալուտ համաձայնութեան համար ալ յայտարարեր է թէ չուզեր թուանշաններու վրայ խօսիլ, այսուհանդերձ լուծում մը մօտալուտ է, ինչ որ իրարու պիտի համաձայնեցնէ ռուսական և օսմ. առաջարկութիւնները։

ՄԱՆԿԱՆՑ պաշտպան Ընկերութեան կողմէ Բերա Բէլէսի մէջ սարքուած պարահանդէսին առթիւ վիճակահանութիւն մը կատարուած ըլլալով հետեւեալ թիւերը շահած են և ատոնց տէրերը երեւան ելած չեն տակաւին.

892 779 1826 4186 1836 1333 2353 631
4105 919 2504 3409 1612 629 4127 3995
1848 2982 807 4513 3426 3427 521 3871
1285 4176 3942 810 2298 4003 4295
1085 3386 233 1871 2530 4349 1236
1513 1057 2546 4137

Թիւ 1057ը շահած է Կալօ դաշնակը և թիւ 2546ը՝ Սինկէրի կարի մեքենայ մը։ Վիճակահանութեան մէջ ելած առարկաները ստանալու համար պէտք է դիմել տօքթ. Վիօլիին, Էնսիզ փողոց, Թիւ 6, ժամը 1-2 (Ը. Ե.)։

ԱՆԱՏՕԼԻԻ երկաթուղիին 6րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեթրի սապէս է.— Հայտար-Փաշա Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեդր) 5,952 ֆր. անցեալ տարիէն 793 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 318 աւելի։ Էսկիշէհր-Գոնեայի գիծ (445 քիլոմեդր) 2,654, անցեալ տարիէն 683 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 1,041 պակաս։

ԳՈՐԾԻ ԽՆԴՐԱՆՔ

Անգլիերէնի և հայերէնի հմուտ մէկը կը փափաքի թարգմանութեան, թղթակցութեան և տուներու մէջ դասախօսութեան գործ մը ունենալ։ Դիմել խմբագրութեան։ 1—5

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԽԱՍԳԻՒՂ

Ասկէց իբր տասներեք տարի առաջ, 96 օգոստոս 14ի գիշերը, Պոլսոյ մէկ անկիւնը, ոսկեղջիւրի խորը, Խասգիւղի մէջ տաւամ մը տեղի ունեցաւ։ Քանի մը հազար վագրեր, գայլեր և բորենիներ գիշերանց վեր ելան մօտակայ բլուրներէն և գազանաբար յարձակեցան տուներուն վրայ։ Կոտրեցին դուռները, ներս մտան և սուրերով չարաչար զարկին սպաննեցին բոլոր այր բնակիչները։ Ամիրաներու երբեմնի փարթամ ու խաղաղ այդ գիւղը քանի մը ժամուան մէջ պարպուեցաւ իր բնակիչներէն. փողոցները ծածկուեցան խոշտանգուած դիակներով. արիւն և մահ ամէն տեղ։ Գայլերը, չնիքնին արիւնով ներկուած, ռռնալէն կողոպտեցին արդէն իսկ աղքատ այդ գիւղին բոլոր հարստութիւնը։ Օր մը ետքը, գիւղին երեք հազար բնակչութիւնը ոչ միայն վրայ տուած էր ութ հարիւր հոգի, այլ և մոխիրի վրայ նստած էր։ Լմնցած վերջացած էր Խասգիւղը, հայ մեծ ամիրաներուն այս երբեմնի բնակավայրը։ Սարսափէն յետոյ, գիւղին բնակիչներուն մեծ մասը ձգեց փախաւ իր սիրական ծննդավայրէն, ապաստանելու համար աւելի ապահով վայրեր, մանաւորապէս արտասահման։ Մնացին միայն աղքատներ, ձկնորս, նաւավար եւայլն, որոնք հսկեցին, տասներկու տարի շարունակ, աւերակներուն վրայ խեղճ Խասգիւղին, որ այնքան իրաւունքներ ունի՝ իբրեւ Վարժապետեանի և Տէմիրճիպաշեանի Խասգիւղը և իբրեւ վերջապէս կողոպտուած, սպաննուած, կործանուած։

Զա՞րմ էր որ Պոլսոյ հայութիւնը օգնութեան ձեռք մը մեկնէ խեղճ ինկած Խասգիւղին և քիչ մը վեր առնէ զանիկա։

Ցաւին ծայր չքաւորութեան մէջ է գիւղը, եկեղեցին, դպրոցը։ Նիւթական աջակցութիւն մը անհրաժեշտ դարձած է։ Սահմանադրութեան հետ՝ արդարութիւն է որ ա՛լ շունչ առնէ քիչ մը Խասգիւղ։ Իր զաւկըներէն շատեր, որ հիմա լքած են զանիկա ու հեռացած, անշուշտ դեռ իրենց սրտին մէջ գուրգուրանքով կը պահեն իրենց «սիրական գիւղ»ին գորովը։ Պարտքերնին է որ վայրկեան մը իրար անցնին, անհանգիստ ըլլան և զոհողութիւն ընեն։

Եւ ահա որոշուած է նպաստի մը ծրագիրը։ Մինաս էֆ. Չերազ չէ մոռցած իր ծննդավայրը, ուր իր պատանեկութեան քաղցր յիշատակները կան դեռ. ու ստանձնած է նպաստի ներկայացման հովանաւորութիւնը։ Յանձնաժողովը կազմուած է արդէն և քանի մը շաբթէն ներկայացումը տեղի պիտի ունենայ։ Խասգիւղի Ազգ. երեսփոխանները, բոլորն ալ ազնիւ ու առատաձեռն անձինք, մաս կը կազմեն յանձնախումբին. Պետրոս Հալաճեան, Սմբատ Քեաթիպեան, Ռուբէն Փափազեան և Գաբրիէլ Նէշտէրճեան էֆ.ները, որոնք արդէն իսկ դրապէս ապացուցած են իրենց համակրանքը իրենց ներկայացուցած գիւղին համար. այս առթիւ պիտի յօժարին անշուշտ իրենց բարի զգացումներուն աւելի փայլուն ապացոյցը տալ՝ աշխատելով որ այս նպաստը գոհացուցիչ արդիւնք մը ունենայ։

Կ'ենթադրեմ որ արդէն բոլոր պոլսեցիք մասնաւոր համակրութիւն մը ունին այս անկեալ թաղին համար, անոր կրած պառապանքին ու անոր տուած նահատակներուն համար։ Չեմ յուսար որ գտնուի մէկը որ չփափաքի Խասգիւղին վերականգնումը. ո՛վ գիտէ, թերեւս ան ապագային դարձեալ իր դերը պիտի կատարէ մեր ազգային ու մտաւորական կեանքին մէջ, նորէն պիտի արտադրէ ազգին պարծանք զաւկներ։ Բայց նախ պէտք է զայն ազատել ներկայ նիւթական տագնապէն։

Կ'իմանամ որ յանձնաժողովին մէջ մտադրութիւն կայ այս առթիւ դիմում ընել Սուլթանին և իր զգացումներուն կոչում ընել խեղճ Խասգիւղին համար, կերպով մը յիշեցնելով այն պատուհասը որուն այս գիւղը ենթարկուեցաւ 96ին։ Գեղեցիկ գաղափար մըն է աս, և կրնայ արդիւնաւոր ըլլալ, եթէ պատշաճ ձեւով ներկայացուի։ Նմանապէս կարելի է դիմել զանազան իշխանազուններու, օտար հաստատութիւններու, միշտ յիշեցնելով Խասգիւղի մասնաւոր պարագան։

Այս առթիւ իբրեւ Խասգիւղցի պիտի խնդրէի բոլոր պաշտօնակիցներէս որ իրենք ալ իրենց թերթերուն մէջ կոչ ընէին Պոլսոյ հայութեան ունեւոր դասակարգին՝ յօժարակամ մասնակցելու այս յոյժ արժանաւոր նպաստին։ Ամէն համակրութեան արժանի թաղ մը երախտապարտ պիտի թողուն իրենց։

Եր. Սրմաքէշխանլեան

ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷՆ

Ազգ. Վարչութեան կողմէ մատուցուած մազպաթան, Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ Սուլթանին ներկայացուած ըլլալով, երէկ իրիկուն ուշ ատեն Բ. Դրան հաղորդուեցաւ Նորընտիր Պատր. Տեղապահ Արշարունի Սրբազանի վաւերացման Իրատէն։

Տեղապահ Սրբազանը այսօր ժամը 10ին Պոլիս կը ժամանէ Պրուսայէն և քարափէն ուղղակի Պատրիարքարան կ'առաջնորդուի։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ Ակումբը մինչեւ հիմա յաջողած է 1500 ոսկիի չափ գումար մը հանգանակել. այս գումարը Պատրիարքարանի միջոցաւ պիտի գործածուի, Նպաստից Յանձնաժողովին կարգադրութեամբ, գաւառացի կարօտ երկրագործներուն սերմնցու և լծկան կենդանիներ բաժնելու համար։

ԿԱՐՕՏ ԳԱՒԱՌՆԵՐԸ.— Նպաստից Յանձնաժողովը երէկ հեռագրաւ 700 ոսկի ղրկեց Տիվրիկ, Զարսանճագ, Երզնկա, Եոզկատ, Չէյթուն և Գանկալ։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ Հայրիկ ասկէ առաջ շնորհակալութեան գիր մը գրած էր, Եգիպտոսի Աղքատախնամ Ընկերութեան, որ հարիւր ոսկիէ աւելի գումար մը ղրկած էր Ազգ. Պատրիարքարան՝ ի նպաստ կարօտեալներու։

ԻԶՄԻՐԻ առաջնորդ Դուրեան Սրբազան, Պատրիարքարանէ ղրկուած նուիրահաւաքութեան տոմսերու փոխարէն 18 հազար ղրուշ հաւաքած և ղրկած է։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ լսելով որ Բերայի մէջ Տիկ. Մագթաղինէ Ալեանաքեան անուն կին մը Զէյթունի սովեալներուն համար հանգանակութիւն կատարած է, հրաւիրեց յիշեալ տիկինը, որ արդիւնքը Պատրիարքարան բերէ, նուիրատուներու ցանկին հետ մէկտեղ։

Ի ՆՊԱՍՏ Հայաստանի սովեալներուն հանգանակութիւն մը կատարուելու համար, ասկէ առաջ գրուած էր բարիզաբնակ Պ. Էգնեանին, որ սակայն ծանուցած է թէ այժմ իր հիւանդութեան պատճառաւ ստիպուած է բացակայիլ և հետեւաբար իր կողմէ իբրեւ նուէր ղրկած է հազար ֆրանք։ Պատրիարքարանէ գրուեցաւ բարիզաբնակ Պ. Ռափայէլ Մարկոսեանի որ ինք գլուխ կանգնի և հանգանակիչ մասնաժողով մը կազմէ։

ՄՈՒՇԻ երեսփոխան Գեղամ և երկրագործ Նշան Գալֆայեան էֆ.ները Նպաստից Յանձնաժողովին կողմէ հրաւիրուած ըլլալով ներկայ պիտի գտնուին նոյն Յանձնաժողովին յառաջիկայ նիստին, տեղեկութիւններ տալու համար Տարօնի գաւառին երկրագործ Հայերուն պէտքերու մասին։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Ժամհարեան Եղբայրները 10,000 ֆրանք ղրկած էին. Պատրիարքարանը գանձեց այդ գումարը և ղրկեց Մեծ և Փոքր Արմտան, Ապուշտայք, Թէղուտ, Հասանովա, Կասմա, Բինկեան և այլ հայաբնակ գիւղերու ազգայիններուն։

ԽԱՍԳԻՒՂԷՆ կը գրեն մեզի.— Անցեալ շաբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ գիւղիս Կրթական Միութեան սարքած ընտանեկան երեկոյթը Լսարան-Ընթերցարանի սրահին մէջ։ Երկսեռ հոծ բազմութիւնը հազիւ կարողացած էր ամփիլ սրահին մէջ. կարգապահութեան կը հսկէին Կրթական Միութեան անդամները։ Հանդէսը բացուեցաւ «Բամբ որոտան»ով, ուրկէ վերջ յաջորդաբար գործադրուեցան յայտագրին մէջ նշանակուած մենախօսութիւնները, երգերը են.։ Իսկ կէս գիշերէն վերջ սկսան պարերը որ տեւեց մինչեւ լոյս։ Երեկոյթին կազմակերպիչներէն մէկը եղած էր նաեւ Պ. Վահրամ Սրվանձեան, որ ներկայացուց «Սիրահար Ցեղափոխականը» և կատակերգութիւն մը, ինչպէս նաեւ արտասանեց ոտանաւոր մը՝ «Խասգիւղի ջարդը»։ Այս առթիւ կ'արժէ չյիշել թէ Խասգիւղի մէջ կը պակսի թատրոն մը մերթ ընդ մերթ ներներկայացումներով զարգացնելու համար ժողովուրդը որ այնքան պէտք ունի։ Յուսալի է սակայն որ Խասգիւղի երիտասարդութիւնը ձեռք ձեռքի տուած պիտի կարողանայ լեցնել սոյն պակասը, որ ինքնին այնքան կարեւոր է։

ՀԱՅ Յեղ. Դաշնակցութեան անդամներէն Ընկեր Մար որ նախընթաց շաբաթ օր Պոլսէն Իզմիր վերադարձաւ, վերջնապէս պիտի մեկնի նոյն քաղաքէն յառաջիկայ շաբաթ օր դէպի Ժընեւ։

ԲՈՂՈՔ ՀԱՐՍՏԱՀԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ԴԷՄ.—Օսմ. երեսփոխան Դր. Զօհրապ և Վարդգէս երէկ նախարարապետին ներկայացան և Վանայ հարստահարիչ ու աւազակապետ Հիւսէյինի, բռնապետ Շաքիրի և Խիզանի մէջ Գասըմ, Մուշի մէջ Շէյխ Ճէլալէտտինի որդի Սէյիտ Ալիի մասին խնդրեցին որ իրենց գտնուած նահանգներէն ուրիշ նահանգի մը դատարանին առջեւ դատուին նագլը մուհաքէմէի օրէնքով, և արդարութիւնը գործադրուի խստութեամբ։ Հայ երեսփոխանները խնդրած են նաեւ որ Բաբերդի մէջ անդորրութիւնը վերահաստատուի և մասնաւորաբար այս տարուան մարտէն սկսեալ հայերէն զինուոր առնուի և զինուորական տուրքը բոլորովին ջնջուի, քանի որ հայ ժողովուրդը արդէն անկարող է ատանկ տուրք մը վճարելու։ Իսկ գալով անցած տարիներէ մնացած զինուորական տուրքի պազըքներուն, անոնք ալ ընդհանուր ներման արժանանան սա հաշուով թէ այս տարիէն սկսեալ զինուորագրուածները քանի որ ըստ նախկին դրութեան իրենց ծնած օրէն զինուորական տուրք կը վճարէին, քանի տարուան համար վճարած են արդէն, որուն ամբողջ գումարը կը հաւասարակշռէն անցեալ տարիներու զինուորական տուրքի պազըքները։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ մասնաւոր շրջաբերականով մը կը պատուիրէ Թաղ. Խորհուրդներուն որ, ո և է բարենպատակ գործի համար առանց ազգային իշխանութեան հրամանին՝ հանգանակութիւն չի կատարուի։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ հետեւեալ որոշումները տուած. Ա.— Խորհուրդը հիւանդանոցի 1907 տարւոյ մատակարարութեան հաշիւներուն քննութիւնը աւարտելով որոշեց վաւերացնել զանոնք, պաշտօնէից թոշակներու և մատակարարութեան վերաբերեալ ինչ ինչ տեղեկութիւններով։ Իսկ մոմատան հասոյթին հսկողութիւնը, սիկառի ու լուցկիի գործածութեանց հակակշիռը անբաւական նկատելով, որոշեց շարունակել այս մասին իր քննութիւնները և արդիւնքին համաձայն, կարեւորը առաջարկել Քաղ. Ժողովոյ։ Բ.— Արղընիի մէջ երեք կալուածներ տեղւոյն Ս. Աստուածածնայ վանքին «վաքֆ» եղած և «իլամը շէրին» առնուելով, Պատրիարքարան ղրկուած էր «ֆէթվախանէ»էն վաւերացուելու համար։ Քաղ. Ժողովը՝ Տնտեսական Խորհուրդին յանձնած ըլլալով քննել խնդրոյն օրինական հանգամանքները, Խորհուրդը պարզեց այս առթիւ իր տեսութիւնները ու դիտողութիւնները։ Այս մասին որոշեց խնդրել Քաղ. Ժողովէն, որ յատուկ շրջաբերականով մը յանձնարարուի բոլոր առաջնորդարաններուն, որպէս զի երբ այս կարգի գործողութիւններ պատահին, Պատրիարքարանի հրահանգը նախապէս ստանան. վասն զի օրինական փոքր զանցառութիւններ գործուելով, կրնայ վտանգուիլ Ազգ. կալուածներու սեփականութիւնը՝ որուն դառն փորձը կը տեսնուի Կիլիկիոյ աթոռին արդի կալուածական խնդրոյն մէջ։ Գ.— Քաղ. Ժողովը՝ Տնտեսական Խորհուրդին յանձնած էր վերստին քննել տարագրելոց յանձնաժողովոյ հաշիւները և սահմանել պէտք եղած կարգադրութիւնները։ Խորհուրդը նկատելով որ խնդիրը հաշուական և մատակարարական ըլլալէ հեռի է. մանաւանդ որ հաշուետումարներ ու հաշուետուութիւն ալ չկայ, այլ միայն համառօտ արձանագրութեան տետր մը և թէ գործը դատական հանգամանք մը ստացած է և Խորհուրդը չի կրնար իր կարծիքը յայտնել այս մասին՝ առանց վկաներ լսելու ու տեղական քննութիւններ կատարելու, և քննելու գոյքերու վաճառման գործողութիւնները և ստուգելու այս կարգի պարագաներ որոնք բազմակողմանի դժուարութիւններ կը պարունակեն իրենց մէջ և երկար ժամանակի կը կարօտին ու նկատելով որ արդէն իրեն վերաբերեալ գործերու քննութիւնը ամբողջ տրամադրելի ժամանակը կը գրաւէ, որոշեց ըստ առաջնոյն խնդրել Քաղ. Ժողովէն որ յատուկ վարչական մասնախումբ մը կազմէ այս գործով զբաղելու համար և ինքզինքը ձեռնպահ նկատեց այս մասին։ Դ.— Գաւառական կարգ մը գիւղերու վարժարաններուն ի նպաստ Պոլսոյ մէջ գանձանակ շրջաբերելու համար արտօնութիւն խնդրուած էր։ Խորհուրդը որոշեց նախապէս կանոնագրութիւն մը պատրաստել՝ սահմանելով հանգանակելու պայմանները եւ յետոյ տալ խնդրուած արտօնութիւնները։ Ե.— Խորհուրդը քննելով Աթէնքի հայ հասարակութեան կանոնագիրը՝ որ Քաղ. Ժողովոյ կողմէ իրեն ղրկուած էր, որոշեց առաջարկել անոր վաւերացումը, Ազգ. Սահմանադրութեան սկզբանց համաձայն գտնելով զայն։

ԷՐԶՐՈՒՄԷՆ կը գրեն մեզ փետր. 4 թիւով.— Նախորդ թղթակցութիւնովս «Միութ. և Յառաջ.» կուսակցութեան և Դաշնակցականներու միջեւ գոյութիւն ունեցող լարուած դրութիւնը ցաւով կ'արձանագրէինք։ Ամսոյս 3ին երկու կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներէն կազմուած ժողովի մը մէջ, ամէն թիւրիմացութիւն մէջտեղէն կը վերցուի։ Ասկէ առաջ թէ՛ պաշտօնապէս և թէ անպաշտօն կերպով Հայերուն յայտարարուած էր, որպէս զի զէնք չկրեն, և թէ կը սպառնան եղածներն ալ հետզհետէ հաւաքել։ Այս ժողովին մէջ հայ ներկայացուցիչները կը պահանջեն, որ Թուրքերուն, քիւրտերուն և լազերուն զէնքերն ալ հաւաքուին, սակայն Թուրքերը կը յայտնեն թէ այդ բանը անկարելի է, և իրենք են որ ինքնաբերաբար կը յայտարարեն թէ Հայերն ալ ուրեմն կրնան վեց հարուած եւայլն ունենալ, պայմանաւ որ ոեւէ պարագայի մէջ անհաճոյ դէպքերու ծնունդ չտրուի։ Թուրք եւ Հայ հասարակութիւններու մէջ գոյութիւն ունեցող մութ կողմերն ու կանխակալ դատողութիւններն ալ վերցնելու համար, կ'որոշուի որ Թուրք մը և հայ մը միասին պտըտին շրջակայ գիւղերը, անհրաժեշտը խօսելու համար։ Այսօր չորս առանձին խումբեր կարնոյ դաշտի գիւղերը ցրուեցան նոյն նպատակին համար։ Քանի մը օրէն Իթթիհատ ու Դաշնակցութիւնը երկու լեզուով մամուլի նոր կանոնագրին համար թռուցիկներ պիտի ցրուեն, որպէսզի հասարակութեան միտքը պատրաստելով, հաւաքաբար բողոքեն մամուլի կաշկանդումին դէմ։

*** Ամիս մը առաջ Երեսփ. Ժողովին մէջ Կարնոյ հացագնի մասին դիտողութիւններ կ'ըլլան։ Լուսաւոր երեսփոխանները հացի օխային 60 փր. գինը շատ աննշան կը նկատեն։ Կը զարմանանք որ իրողութիւնները քմահաճօրէն կը խեղաթիւրուին։ Կարնոյ և շրջականերուն մէջ այսօր հացի օխան երկու ղրուշ է և մինչեւ 100 փր. ալ բարձրանալու հաւանականութիւն կայ։ Թշուառութիւնն ու անտեսական տագնապը սովորական դարձեր է, չես կրնար քայլդ փոխել, ամէն բոպէ 6-8 տարեկան երկսեռ մանուկներ առջեւդ կը կտրեն. տասնից մը կ'աղերսեն. աղեխարշ տեսարաններ ամէն օր աչքերնուս առջեւ կը պարզուին։ Մինչ մեր Կովկասահայ եղբայրները Կարնոյ թշուառներուն նպաստ կը հասցնեն տեղւոյս ռուս հիւպատոսարանին միջոցաւ, միւս կողմէն ալ Կարնեցին նպաստ կը հաւաքէ ուրիշ քաղաքներու աղքատներուն համար, բան մը որ զարմանք կը շարժէ։

*** Տասնըհինգօրեայ անցուդարձէն վերջ, Սանասարեանի աշակերտական Միութիւնը նամակով մը յետս կոչեց բոլոր իր «վճիռն» ալ, «որոշումն» ալ ու «պահանջն» ալ, և խնդրոյն «բարւոք կարգադրութիւնը» թողուց վարչութեան։ Հաւանականաբար Մեծ Պահքի չորեքշաբթի դասերը վերսկսին։

ՁԱՅՆԱՏԵՏՐ.— Ստացանք ծանօթ երգահան և երաժշտագէտ Պ. Ֆրանսուա Ֆօսգոլօյի հեղինակած մէկ ձայնատարը՝ «Տիապօլօ» անուն բոլքան, դաշնակի համար։ Կ'արժէ որ երաժշտասէրները այդ հեղինակութենէն հատ մը ունենան։ Կը ծախուի Բերա Պօն Մարշէ և Խրիսթաքի բասաժին մէջ սափրիչ Պ. Նշանի խանութը։

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐ Պ. Խաչատուր Պօնաբարթ, որ քանի մը օրէ ի վեր Պանտրմա գացած և հոն բանախօսութիւններ արտասանած էր, այսօր վերադարձաւ մայրաքաղաքս։

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ Պ. Երուանդ Անդրանիկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցին. Տէր և Տիկին Պետրոս Անդրանիկեան, Տէր և Տիկին Կարապետ Աստուածատուրեան և Այրի Տիկին Իսկուհի Անդրանիկեան 108ական ղրուշ։

ԿՈՉ ԿՐԹԱՍԷՐ ՀԱՅԵՐՈՒ

Վանի մէջ օր աւուր աւելի կը շեշտուի ժողովրդական ձրի գրադարանի մը պէտքը։ Ժողովուրդին մէջ անգին ծարաւ կայ ընթերցանութիւններու, ուսումնասիրութեան, իսկ այդ փափաքին գոհացում տալու միջոցները կատարելապէս կը պակսին։ Եղած Ընթերցատուններէն կ'օգտուին միայն հասարակութեան բարեկեցիկ անհատներ. իսկ անհամեմատ մեծամասնութիւն կազմող չքաւոր դասակարգը ըլլալով ամենահետաքրքրուող և կենսունակ տարրն իսկ, կատարելապէս զուրկ է այդ միջոցներէն։ Այս խիստ զգալի պակասը դարմանելու համար հիմնած ենք «Մկրտիչ Աւետիսեան» անունով ժողովրդական ձրի գրադարան մը, որ հասարակութեան փոխ պիտի տայ ընթերցանութեան համար գրքեր և պարբերական հրատարակութիւններ ձրիաբար։ Մենք ներկալիս կոչ կ'ուղղենք հայ հասարակութեան բոլոր ազնիւ և պարտաճանաչ անհատներուն, որոնց սրտին մօտիկ է ժողովրդի լուսաւորութեան գործը, նպաստել սոյն գրադարանին, գրքերու և պարբերականներու նուէրներով։ Նամակներ և առաքումներ պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցէներուն. Ռուբէն էֆ. Յովնանեան՝ Վան, Յովհաննէս էֆ. Թէրլէմէզեան Կ. Պոլիս, Ճէլալ պէյ Խան։

Ի դիմաց «Մ. Աւետիսեան» ժողովրդական ձրի գրադարանի Վարչութեան
ԳԷՈՐԳ Վ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԻՊԱՇԵԱՆ

ՆՈՐ Կ'ՈՒԶԷՔ շիք, տոկուն, աժան հագուստներ հագնիլ, դիմեցէք Կամուրջին գլուխը Վալիտէ Խան վաճառական դերձակ Պ. Լ. Վարդանեան Եղբարց վաճառատունը։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 1 մարտ.— Քաղաքական շրջանակներու մէջ նորէն կը խօսուի մեծ տէրութեանց կողմէ կատարուելիք Դեսպանախորհուրդի մը վրայ, որ Պերլինի մէջ պիտի գումարուի։ Կարծիքներու փոխանակութիւն կատարուեցաւ Լոնտոնի ու Բարիզի դահլիճներուն միջեւ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուսական լրագիրները պաշտօնական զեկոյց մը կը հրատարակեն, որուն համաձայն, Պետերսպուրկի դիւանագիտական գործակալութիւնը արքայական դեսպանութեան բարձրացած է այսօրուընէ սկսեալ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Ֆրանսայի դիտողութեանց վրայ, Թուրքիա արգիլեր է Սերպիոյ յատկացուած ռազմանիւթերու թրանզիթը (Պելկրատէն ղրկուած հեռագիր մըն ալ կը հերքէ այս լուրը)։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ձեռնհաս շրջանակներու մէջ կը հաւաստուի թէ Ռուսիոյ, Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող դրամական խնդիրը վերջացած է սկզբունքով, Ռուսիոյ վճարուելիք պատերազմական տուգանքի հիման վրայ։ Րիֆաթ փաշա վաղը պիտի ստորագրէ, որուն ժամանման կը սպասուի հոս։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ.— Արաբները մեծ ցոյց մը ըրին այն օթէլին առջեւ, ուր կը գտնուի քննիչ յանձնախումբը։ Վերջին լուրերու նայելով, համաձայնութիւն գոյացած է օրթոտոքս Արաբներուն և Յոյներուն միջեւ։ Անդորրութիւնը վերահաստատուած է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Պուլկարիոյ Ֆերտինանտ Թագաւորը հոս հասաւ Պետերսպուրկէն։ Րիֆաթ փաշա այսօր նորէն այցելութիւն տուաւ Պարոն Էրէնթալի։ Երէկ իր այցաքարտերը ձգեց կայս. գերդաստանի անդամներուն և բոլոր դիւանագէտներուն։ Վաղը Րիֆաթ փաշա Պետերսպուրկ կը մեկնի, ընկերակցութեամբ Արմենակ Սագըզ պէյի։

ԼՈՆՏՈՆ.—Էտուարտ Թագաւորը Պիարից պիտի մեկնի հինգշաբթի օր։ Մէկ-երկու օր Բարիզ պիտի մնայ մեկնելէ առաջ, և տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախագահ Պ. Ֆալիէռի հետ։

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ
454 Բերա Մեծ փողոց 454
Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ
Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքները գիտական և արուեստական, ամենավերջին դրութեամբ նոր բերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, ըստ առաջնոյն։
50—22

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, Փետր. 16/1 Մարտ		
Օսմ. Քոնս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	103 25
Ամենէն բարձր գին	»	103 27
Ամենէն վար գին	»	103 15
Րումելի Երկաթուղի գոյ	Ֆր.	175 62
Ամենէն բարձր գին	»	175 75
Ամենէն վար գին	»	175 25
ԲԱՑՈՒՄ, Փետր. 17/2 Մարտ		
Օսմ. Քոնս. Միացեալ 4 % Ք.Կ.	Օ. Ո.	103 24
» » » ժամը 6ին	»	103 24
Րումելի Երկաթուղի	Ֆր.	175 25
» » ժամը 6ին	»	175 25
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	430 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	517 —
» » » Բ. սերի	»	514 —
» » բաժնեթղթ.	Օ. Ո.	14 90
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 50
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 15
Օսմ. Ծխախոտ		16 20
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 80
» ժուիսանս		3 20
» պարտաթուղթ		488 —
Թրանուայ	Ֆր.	58 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		813 —
Պալիա Գարաայտըն		440 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 40
Նէճիպ Քէօֆա Թրամ. բաժնթղթ.	»	2 —
Սալօնիքի Պանքա		120 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		26 50
» սովորական		23 —
Զարաֆ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոմ	Ֆր.	55 —
Զալթըրը	»	19 50
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Հին		288 —
» » » Նոր		252 50
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 20
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 86½
Վիեննայի » »	Քուրօն	21 86
Պերլինի » »	Մարք	18 70

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԲԱՌԳԻՐՔԸ

Հանգուցեալ Լուսինեանի սոյն ճոխ ու լիակատար բառարանը, որ Բարիզի մէջ տպագրուած է, երկու ստուար հատորներէ կը բաղկանայ, գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն։ Երկար տարիներու տքնաջան և խնամոտ աշխատութեան արդիւնք եղող այս բառարանին մէջ կարելի է գտնել ֆրանսերէն լեզուին բոլոր գործածական բառերը, ոճերը, ասացուածները և անոնց համապատասխան նորակերտ բառեր, անծանօթ մնացած հին ու գաւառական բառեր, այնպէս որ ֆրանսերէնի թարգմանիչ մը ո և է դժուարութիւն չի քաշեր։ Ամէն թարգմանչի համար անհրաժեշտ է Լուսինեանի Ֆրանսահայ բառագիրքը, որ տեսակին մէջ գերնահատելի աշխատասիրութիւն մըն է։ Երկու հատորին գինն է 25 ֆրանք։ Տասը օրինակէն աւելի առնողներուն համար գոհացուցիչ զեղչ։ Գնել փափաքողները պէտք է դիմեն տպագրիչ Տ. Տողրամաճեանի, Ֆինճանճըլար Շարդ խան, Թիւ 36. Լուսինեանի բոլոր գործերուն կեդրոնատեղին է Բիւզանդեան գրատունը, Իզմիրլի օղլու խան, Թիւ 7-8, և բոլոր գրավաճառներուն քով կը ծախուի։ 3

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— 1325 ելմտական տարուան մարտ ամիսը մօտեցած ըլլալուն, երբ կը կատարուի ոգելից ըմպելիի տուրքին առաջին վճարումը, Թողեալ Հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը յիշեցնէ Կ. Պոլիս և շրջակաները հաստատուած ոգելից ըմպելի վաճառողներուն թէ, այդ մասին պատրաստուած կանոնագրին 14րդ յօդուածին համաձայն, պարտին վաճառման տուրքը վճարեն փետր. ամսուն մէջ և արտօնագիր ստանալ։ Նոյնպէս ոգելից ըմպելի վաճառողներուն կը ծանուցուի թէ յիշեալ կանոնագրին 10րդ յօդուածին վերջին հատուածին համաձայն, պարտին դիմել Կ. Պոլսոյ ոգելից ըմպելիի կեդր. Տեսչութեան և Հանրային Պարտքի Արնաւուտգիւղի, Սարըեարի, Պէյքօզի, Սկիւտարի, Գատըգիւղի և Գումգաբուի գործակալութեանց, իրենց վաճառման արտօնագիրները նորոգելու համար։ Անոնք որ յառաջիկայ Մարտ 1էն առաջ այդ արտօնագիրը չեն առած և ոգելից ըմպելի կը ծախեն առանց արտօնութեան, օրէնքին սահմանած կանոնական տրամադրութեանց պիտի ենթարկուին փետր. ամիսը լրանալուն պէս։

ՏՈՔԹՕՐ
ԳՐԻԳՈՐ ՖՐՆՏՐՃԵԱՆ
Վկայուած Բարիզի Համալսարանէն եւ երեք տարի պաշտօնավարած Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ։
Կը դարմանէ ներքին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։
Կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէն յետոյ, ժամ 2-5 (ճէն 11 Ը. Ե.), իր բնակարանին մէջ, Բանկալթի, Պէօյիւքտէրէ ճամբան, Թիւ 40։
Հինգշաբթի օրերը ձրի։ 15—4

THE GLOBE TROTTER

ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ,
ԱՐԱՆՑ,
ԿԱՆԱՆՑ
ԵՒ
ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
Կը
Գտնուին
ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

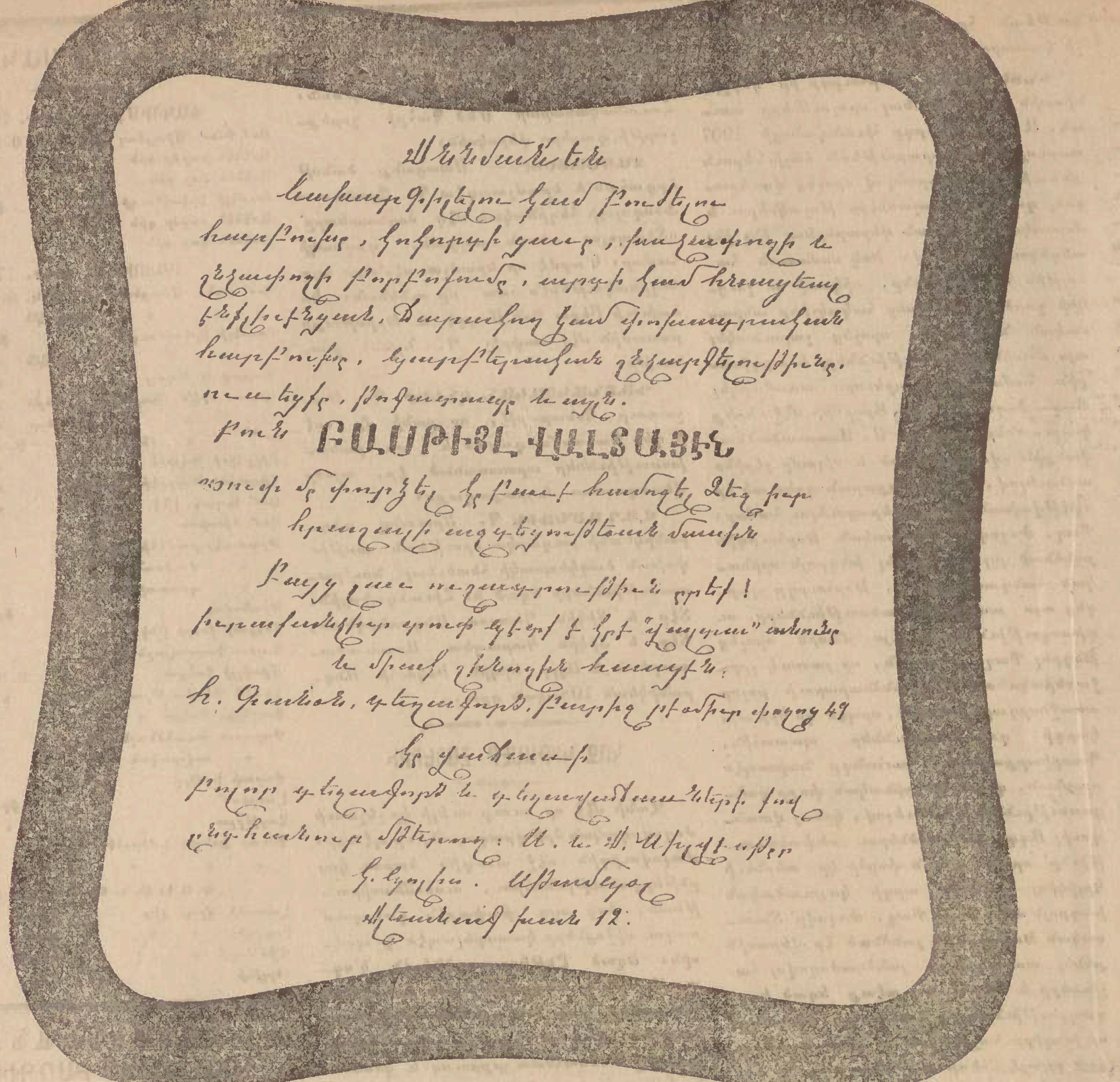

[illegible]
Առաջարկելու համ Բաստիլը
կարգերուս, կոկորդի ցաւը, խռպոտութիւնը և
շնչառութեան [illegible], որոնց համ [illegible]
ենթակայ եմ. [illegible] համ [illegible]
[illegible] շնչառութեան.
[illegible]
Բոլոր ԲԱՍԹԻՅԼ ՎԱԼՏԱՅԻՆ
[illegible] Ձեզ [illegible]
[illegible]
Բայց [illegible]
[illegible] "[illegible]" [illegible]
և [illegible]
Կ. Պոլիս, [illegible] փողոց 47
[illegible]
[illegible] Մ. և Մ. [illegible]
[illegible]
Կեդրոնական խան 12.

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին վիճակահանութեան 24000 բիւերը փեսր. ամսուն մէջ հետեւեալ կերպով պիտի քաշուին վեց օրեն:

Հինգերորդ օր 19 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հատ	Ոսկին 100էն	Գումար
2	100000	200000
4	40000	160000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
209	800	167200
3600	200	720000
4000		2447200

Վեցերորդ օր 26 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հատ	Ոսկին 100էն	Գումար
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
207	800	165600
	200	720000
3600		4865600

Տոմսակները կը ծախուին Երկրագործական Պանքայի Կեդրոնատեղին, Կամուրջին մասնաճիւղը և սեղանաւորի խանութները։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Էրէնգիւղէ և Գըզըլ Թօբրաքի պատուաստի դպրոցները այս տարի ալ նախորդ տարիներու պէս պիտի սկսին ամերիկեան որթատունկեր բաշխել այգիի տէրերուն։ Որթատունկերը ձրիապէս պիտի բաժնուին, առ առաւելն հինգ հազար հատ իւրաքանչիւր խնդրատուի։ Հետեւաբար, այդ որթատունկերէն ունենալ փափաքողները պարտին յառաջիկայ յունուար 15էն սկսեալ մինչեւ 1909 մարտ 15 (Ն. Տ.), չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը ներկայանալ Էրէնգիւղ, պատուաստի վարժարաններու տնօրէն Պ. Էքէրլէնի, իրենց խնդրագիրները ներկայացնելու համար։ Այդ խնդրագիրներուն մէջ պէտք է յիշատակուին անուն և մականուն, քաղաքին ու գիւղին անունը այն շրջանաւին, ուր կը գտնուին այգիները և վերջապէս որթատունկերու յատկացուելիք հողին տարածութիւնը։ Անկէ զատ խնդրատուները պարտին Պ. Էքէրլէնի ներկայացնել նմուշ մը այն հողէն, ուր պիտի կատարուի տնկարկութիւնը, վերլուծում կատարուելու համար։ 10—8

* * *

Ազդ. — Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան Թողեալ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Միխալըճ Պօղաղի ձկնորսութեան տուրքի վարձակալութիւնը, որ նախապէս 27,000 ղրուշի տրուած էր չորս տարուան համար այդ պայմանաժամ փետրուարի վերջերը աւարտելուն համար, տեղւոյն Հանր. Պարտքի գործակալութիւնը աճուրդի դրած է յիշեալ տուրքին վարձակալութիւնը, 4 տարուան նոր շրջանի մը համար, 1325 (1909) Մարտ 1էն սկսեալ։ Անոնք որ կ'ուզեն Կ. Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ այս աճուրդին կամ կը փափաքին տեղեկութիւններ առնել վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան ներկայանալ Օսմ. Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութեան (Ձկնորսարանի ճիւղ)։ Աճուրդին մասնակցիլ ուզողները պարտին կանոնական երաշխաւորութիւնը հայթայթել։ ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

31/13 Յուն. 1909 8—7

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Medaille d'Or Paris 1889 Nestlé
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

Ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար:

50—21

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

1325 սէնէսի զարփընտա Շիրքէթը խայրիյէ ագլամընտա լուղումը օլան էվրագ վէ տէֆաթիրի մաթպուանըն միւնագասասընա իսթիտար օլունտուղընտան տալիպ միւնագասա օլմագ վէ տահա զիյատէ մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրին Շիրքէթը մէզքիւրէ խարէճինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

9 փետր. 1909

ԱՄԷՆ ՏԵՂ
ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Կովկասի հանքային ջուրերը, Ռուս կառավարութեան կողմէ արտօնուած և ծախուած, «Նարզան և Էսսէնթուքի թիւ 20» անունով։

ՆԱՐԶԱՆը այնպիսի հանքաջուր մըն է որ արիւնը կը մաքրէ և ֆիզիքական ուժերը կը կազդուրէ։ Միզամուղի քրոնիկ հիւանդութեանց և աւազախտի և ուրիշ հիւանդութեանց դէմ ազդեցիկ է։ Ախորժակ ալ կը գրգռէ։ «Էսսէնթուքի թիւ 20» լաւագոյն հանքային ջուրն է սեղանի համար։ Ստամոքսին թթուատները կը չէզոքացնէ և մարսողութիւնը կը դիւրացնէ։ ՆԱՐԶԱՆ ԵՒ ԷՍՍԷՆԹՈՒՔԻ ԹԻՒ 20 պաշտօնապէս արտօնուած են բժշկական հեղինակութեանց կողմէ։

Գլխաւոր մթերանոցը և դրասենեակը կը գտնուին ,Պոլիս, Տիվան Եօլու փողոց, թիւ 144, թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուին մեր առաջին յաճախորդին՝ «Թի Էքօնոմիք Քօ-Օբէրաթիվ Սօսայթի լիմիթըտ»քով, բոլոր դեղարանները, ճաշարանները, նպարավաճառանոցները և այլն։ Նոյնպէս մեր մթերանոցին մէջ կը ծախուի Թաշտէլէնի ջուր, կառավարական քօնթրոլի տակ։

Միակ ներկայացուցիչ ամբողջ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Յունաստանի համար:

50—40 ՌՕԼ Է. ՇԷԼՍԱՄՕՆՕՖ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ [illegible]
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Գալաթա, [illegible]
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ [illegible] թիւ 247

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթեմունի, Գավալա, Տէնիզլի, [illegible], Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, [illegible], Գոնիա, Լաթաքիա, Լիմասոլ, Գահիրէ, Մերսին, Միտիլլի, Մանսուրա, Նիկոսիա, Ռոտոսթօ, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սվազ, Իզմիր, Տրապիզոն. Սուրիական Տրիպոլիս եւ Ուսկիւպ։

Որոշեալ պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշւով (գոնթ-գուռան) փոխատւութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիսա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտրիններ կու տայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահանջման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին [illegible] մէջ [illegible] հրակայուն [illegible] նկուղներու մէջ (պետոնով եւ մետաղեայ ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունուած մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վճռականութեանց մէջ եղած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, աւանդ մնացած արժեթուղթերուն կտրօնները, ի. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագնին համաձայն։ Անոր տիրոջ հաշւոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէռլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Ցականներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, զանոնք տեղերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ սակարանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Ռումէլիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի Ցանկատոմսի ազգ. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանձում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագին մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և շատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօնները։ Իր սնտուկներուն մէջ գանձուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Բրատ նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հատկացուցած է Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հաւիւրին հաւիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, յաւելուած վճարման զինով։ Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուղղակի։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. դրասենեակը, Ղալաթիա, Նալըը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճառաէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճառաէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, [illegible] րանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՌ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժեթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Թինարէք խան, Ղալաթիա, Բերէքեթ Բազար
Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ԻՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828-1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ՓԱՐԻԶ 9, ՊԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն	Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	»	»
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	»	»

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ ճոխ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալներուն։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Ապահովագրական պայմաններ՝ անհամեմատ կերպով աւելի ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ քան որ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամենէն աժան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ. ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ. եւն. եւն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Պետ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու Խանը։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒ
Ընդմէջ Հուլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Նաւանք	Թոնօ	Նաւանք	Թոնօ	Նաւանք	Թոնօ	Նաւանք	Թոնօ	Նաւանք	Թոնօ
[illegible]	1069	[illegible]	4311	[illegible]	1581	[illegible]	3709	[illegible]	1119
[illegible]	3607	[illegible]	888	[illegible]	3720	[illegible]	3557	[illegible]	1735
[illegible]	1541	[illegible]	2888	[illegible]	1600	Միլօ	1057	[illegible]	119
[illegible]	2277	[illegible]	1713	[illegible]	595	Մոնթեպելլօ		[illegible]	1202
[illegible]	1822	[illegible]	504	[illegible]	2354	[illegible]	3419	[illegible]	1323
[illegible]	1264	[illegible]	2464	[illegible]	3540	[illegible]	1923	[illegible]	1546
[illegible]	1431	[illegible]	1520	[illegible]	1080	[illegible]	4100	[illegible]	3327
[illegible]	1871	[illegible]	1841	[illegible]	1053	[illegible]	4036	[illegible]	1470
[illegible]	1237	[illegible]	254	[illegible]	2307	[illegible]	1585	[illegible]	242
[illegible]	1344	[illegible]	1828	[illegible]	1700	[illegible]	1637	[illegible]	1914
[illegible]	1094	[illegible]	349	Լէօ	1058	[illegible]	510	[illegible]	1289
[illegible]	2729	[illegible]	4583	[illegible]	2272	[illegible]	3329	[illegible]	2391
[illegible]	1881	[illegible]	3060	[illegible]	1648	[illegible]	1553	[illegible]	1350
[illegible]	4235	[illegible]	1148	[illegible]	3191	[illegible]	1613	[illegible]	1300
[illegible]	2905	[illegible]	1011	[illegible]	724	[illegible]	1739	[illegible]	
[illegible]	895	[illegible]	1625	[illegible]	1273	[illegible]	136	[illegible]	

Ընդհանուր վաճառքով Հուլէն հոս հասած են.
Միֆաւօ շոգենաւը, նաւապետ Թօրբ։
Քաարէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօն։
Ընդհանուր վաճառքով Հուլէն հոս կը սպասուին.
Ֆլաւօ շոգենաւը, նաւապետ Պելլինկ, ամսոյս 15ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻՒՑ ԷՆՐԻՔՕՖ
Թիւ 22—24, Թիւնէլի Մէլէք խան, Ղալաթիա 10 50—36

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Փետրուար
Դշ. 5/18 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասօն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 5/18 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 6/19 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 7/20 Սէվաստօբօլ. ժամը 10ին։
Շբ. 8/21 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 8/21 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

50—48

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ.
Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Կաթէօլի, կիրակի, 28 փետր. 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 2 մարտ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Ասուան» շոգենաւը Նաւապետ Վաչաքսի փետր. 24ին հոս համնելով, փետր. 27ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ. — 1881 դեկտ. 8/20 թուակիր կայս. հրամանագրի Ե. յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, պայմանաժամը 1903 մարտ 1/14ին աւարտող Փոփոխեալ Օսմ. Պարտքի թիւ 39 կտրօնը եթէ երբեք մինչեւ 1909 մարտ 1/14 չգանձուի, Օսմ. Հանր. Պարտքին պիտի մնայ։ 12—11

Կ. Պոլիս, 1 դեկտ. 1908

* * *

Ազդ. — 1890 ապրիլ 15/27 թուակիր կայս. հրամանագրին ԺԴ. յօդուածին համաձայն, 1890ի Բրիօրիթէ 4% փոխառութեան պարտաթուղթերու թիւ 25 կտրօնը, որուն պայմանաժամը 1903 մարտ 1/14ին կ'աւարտի, եթէ երբեք մինչեւ 1909 մարտ 1/14 չգանձուի, Օսմ. Հանր. Պարտքի պիտի մնայ։ 12—11

Կ. Պոլիս, 1 դեկտ. 1908

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեգի	Նայլօգրիս
Միքիս	Էմէյսիս
Ռափիս	Գուզիրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարղօզ	Ֆայէզի
Նավարինօ	Ֆարօս
	Թիպօս

Առաջին դարգի շոգենաւերը [illegible]
[illegible]

Ֆ. Պոլիս [illegible]

[illegible]

[illegible]

50—39 [illegible]

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Մարտ 2ին, Իմէրէդի, Մարսիլիայէն
Մարտ 10ին, Ֆրիժի, Սեւ ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Մարտ 3ին, Իմէրէդի, Սեւ Ծով։
Մարտ 10ին, Ֆրիժի, Մուտանիա և Մարսիլիա

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ, քարափին վրայ։

15 50—45 Թ. ՈՒԸՊՈՒԼ

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՈՑԱՃԵԱՆ